

PATRYK GOGULSKI

KRZYŻE, FIGURY
I KAPLICZKI

GRODZISKA WIELKOPOLSKIEGO

Patryk Gogulski

Krzyże, figury i kapliczki Grodziska Wielkopolskiego

Grodzisk Wielkopolski 2025

Spis treści

Wstęp	6
Grodzisk Wielkopolski	7
Grota Matki Bożej z ulicy Kąkolewskiej	7
Kapliczka Matki Bożej z ulicy Górnej	8
Kapliczka Matki Bożej z ulicy Leśnej	9
Kapliczka Matki Bożej z ulicy Nowotomyskiej	11
Kapliczka Matki Bożej z ulicy Poznańskiej	13
Figura Matki Bożej z ulicy Poznańskiej	14
Krzyż z ronda Ojca Bernarda.....	14
Grota Matki Bożej z ulicy Kościańskiej.....	16
Figura Matki Bożej z ulicy Kościańskiej.....	17
Figura Matki Bożej z ulicy Kościańskiej.....	18
Krzyż z ulicy Powstańców Chocieszyńskich	19
Grota Matki Bożej z ulicy Zbożowej.....	20
Grota Matki Bożej z ulicy Rudolfa Mossego	21
Krzyż z ulicy Nowy Świat.....	24
Krzyże z ulicy Sosnowej i Świerkowej	25
Figura św. Michała Archanioła z ulicy Winnej	26
Rzeźba Matki Bożej w Parku Miejskim	27
Krzyż i figura Matki Bożej z ulicy Nowej	28
Kapliczka z figurą św. Wawrzyńca oraz Matki Bożej z ulicy Dolnej	30
Kapliczka Matki Bożej z ulicy Kobylnickiej	32
Tablica z wizerunkiem Jana Pawła II przy kościele parafialnym pw. św. Jadwigi	33
Figura Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus z Placu św. Anny	34
Figura Jezusa Chrystusa z Placu św. Anny	36
Figura Jezusa Chrystusa z ulicy Bukowskiej	38
Kapliczka z figurą Matki Bożej z ulicy Bukowskiej	40
Figura św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus z ulicy Kasztanowej	41
Figura św. Antoniego z ulicy Rakoniewickiej	42
Figura Matki Bożej z ulicy Staszica.....	43
Figura Matki Bożej z ulicy Rakoniewickiej	45
Figura Jezusa Chrystusa z ulicy Powstańców Chocieszyńskich.....	47
Kapliczka Matki Bożej z ulicy Leśnej	48
Krzyże z grodziskiego cmentarza	49

Krzyże misyjne z parafii Grodziska Wielkopolskiego	51
Krzyże spod kościoła pw. św. Jadwigi i św. Ducha	51
Krzyż spod kościoła poklasztorne	52
Krzyż spod kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa	53
Krzyże spod kościoła pw. św. Faustyny	54
Albertowsko.....	55
Kapliczka z figurą Matki Bożej	55
Krzyż z cmentarza ewangelickiego	57
Biała Wieś	58
Krzyż przydrożny.....	58
Borzysław	59
Krzyż przydrożny.....	59
Krzyż przy zabudowaniach.....	60
Chrustowo	61
Kapliczka	61
Krzyż przydrożny.....	62
Czarna Wieś	63
Krzyż przydrożny.....	63
Kapliczka z figurą Matki Bożej	64
Grąblewo	65
Kapliczka z figurą Matki Bożej	65
Figura Matki Bożej Łaskawej	68
Kapliczka z figurą Jezusa Chrystusa	69
Krzyż i figura Matki Bożej przy kaplicy.....	70
Figura Matki Bożej	71
Krzyż.....	73
Kapliczka z figurą Matki Bożej	75
Kąkolewo	76
Kapliczka z figurą Matki Bożej	76
Figura Jezusa Chrystusa.....	77
Krzyż misyjny przy kościele pw. Niepokalanego Serca Maryi.....	78
Krzyż cmentarny	79
Kobylniki	80
Kapliczka z figurą Matki Bożej	80
Krzyż przydrożny.....	81

Kurowo	82
Krzyż przydrożny.....	82
Figura Matki Bożej	83
Lasówki.....	84
Krzyż.....	84
Młyniewo.....	85
Kapliczka z figurą Matki Bożej	85
Ptaszkowo.....	86
Figura Matki Bożej	86
Krzyż przydrożny.....	87
Krzyż przydrożny.....	89
Figura Jezusa Chrystusa	90
Figura Matki Bożej	91
Krzyż misyjny przy kościele pw. św. Piotra i Pawła Apostołów	92
Krzyż cmentarny	93
Figura Jezusa Chrystusa	94
Rojewo	95
Krzyż przydrożny.....	95
Słocin.....	96
Kapliczka z figurą Matki Bożej	96
Krzyż przydrożny.....	97
Krzyż z lasu.....	98
Snowidowo	99
Kapliczka z figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus	99
Krzyż przydrożny.....	100
Kapliczka z figurą Matki Bożej	101
Kapliczka z figurą Matki Bożej	102
Krzyż z cmentarza	103
Sworzyce.....	104
Krzyż w centrum wsi	104
Krzyż przydrożny.....	105
Kapliczka z figurą Matki Bożej i Dzieciątkiem Jezus.....	106
Woźniki.....	107
Krzyż przydrożny.....	107
Figura Matki Bożej	108

Zdrój	109
Kapliczka z figurą Matki Bożej	109
Figury św. Floriana przy remizach strażackich	110
Obiekty nieistniejące	112
Figura św. Jana Nepomucena	112
Figura Serca Jezusowego	114
Pozostałe	115

Wstęp

Krzyże, figury i kapliczki przydrożne są nieodłącznym elementem polskiego krajobrazu. Stoją w miastach, wsiach, na cmentarzach, przy kościołach, na prywatnych posesjach, samotnie na rozstajach dróg bądź w szczerym polu. Różne były przyczyny ich wznoszenia. W wielu przypadkach był to wyraz głębokiej wdzięczności Bogu za ocalenie życia, upamiętnienia ważnego wydarzenia dla osoby, rodziny lub lokalnej społeczności. Często postawienie kapliczki czy krzyża wiązało się z aktem skruchy. Na wsiach gdzie nie ma kościoła obiekty tego typu stanowią miejsce spotkań dla lokalnej społeczności w celu obchodzenia obrzędów religijnych. Były (i są nadal) symbolem pobożności miejscowego ludu, często przyozdabiane wiązkami kwiatów, wstążkami. W majowe popołudnia do dnia dzisiejszego ludzie gromadzą się przy kapliczkach lub figurach Matki Bożej modląc się. W wielu przypadkach rosną przy nich drzewa: lipy, topole, brzozy. Sadzono także krzewy ozdobne kwiatów: bzu, jaśminów.

Niniejsza publikacja przedstawia małe obiekty sakralne położone na terenie miasta i gminy Grodzisk Wielkopolski. Ustalenie ich historii nie byłoby możliwe bez pomocy i życzliwości właścicieli lub osób opiekujących się danym obiektem. O części z nich niestety nie udało się zebrać szczegółowych informacji, co wynika głównie z zacierania się pamięci oraz przemijania ludzkiego życia. Z tego miejsca chciałem serdecznie podziękować wszystkim, którzy udzielili mi pomocy.

Zachęcam do zapoznania się z małymi obiektami sakralnymi miasta i gminy Grodzisk Wielkopolski.

Grodzisk Wielkopolski

Grota Matki Bożej z ulicy Kąkolewskiej

Kapliczka z figurą Matki Bożej znajduje się przy ulicy Kąkolewskiej. W miejscu tym w okresie międzywojennym stał drewniany krzyż, który powrócił na miejsce po zakończeniu II wojny światowej. Z upływem lat niszczał, aż w 1993 roku właściciel posesji wraz z ówczesnym proboszczem parafii pod wezwaniem św. Jadwigi Śląskiej, księdzem Nowakiem podjęli decyzję o wybudowaniu murowanej kaplicy. Kaplica jest położona pomiędzy drzewami, wkomponowana w otoczenie. Zbudowana jest z drobnych kamieni, kształtem swym przypomina grootę. Pośrodku stoi figura Matki Boskiej, przyozdobiona sztucznymi kwiatami. Obrośnięta jest bluszczem, co niewątpliwie dodaje jej uroku. Ogrodzona jest niskim metalowym płotkiem.

Kapliczka Matki Bożej z ulicy Górnej

Kapliczka znajduje się na rozwidleniu ulicy Górnej i drogi w kierunku osiedla Piaski w Grodzisku Wlkp. W okresie dwudziestolecia międzywojennego stał w tym miejscu drewniany krzyż, usunięty przez Niemców podczas II wojny światowej. Po jej zakończeniu okoliczni mieszkańcy postawili kamienną kapliczkę, która z biegiem lat zaczęła niszczyć. W 2004 roku wybudowano nową. Upamiętnia to zresztą tablica

umieszczona na niej z napisem „O Maryjo niepokalanie poczęta módl się za nami A.D.2004”. W centralnym punkcie stoi figura Matki Boskiej, osłonięta metalową konstrukcją i szybami z obu boków i z tyłu. Na daszku stoi niewielki krzyż. Podstawa zbudowana jest z czerwonej cegły. Całość otoczona jest niskim metalowym płotkiem. Okoliczni mieszkańcy cały czas opiekują się kaplicą, o czym świadczą kwiaty i znicze ustawione przy niej.

Kapliczka Matki Bożej z ulicy Leśnej

Kapliczka znajduje się na zakręcie ulicy Mikołajczyka z Leśną. Kiedyś okolica ta należała do Słocina, dzisiaj jest już częścią Grodziska Wielkopolskiego. Przez ostatnie lata wiele się tu zmieniło, powstały obwodnica, rondo, ścieżka rowerowa. Wyrastają jak grzyby po deszczu nowe domy. Kaplica natomiast stała już w tym miejscu w okresie międzywojennym, wówczas zbudowana była z cegieł. Podczas II wojny światowej Niemcy rozebrali ją w 1940 albo w 1941 roku. Znajdująca się w niej figura Matki Bożej została ukryta w domu Pani Flis, mieszkającej niedaleko. Po zakończeniu wojny, okoliczni mieszkańcy odbudowali ją w 1945 albo w 1946 roku. Zbudowana została z kamienia, który ufundował Adam Chojnacki. Budowniczymi byli: Józef Wamberski oraz Jerzy Szmyt. W międzyczasie mieszkańcy wsi wykupili ten teren od właściciela ziemi Pana Skubla. Przy kaplicy posadzone zostały cztery brzozy przez: Ryszarda Kozę, Helenę Kozę, Władysława Flisa oraz Felicję Chojnacką. Do dzisiaj zachowały się dwie. Oprócz wspomnianych osób, w pracy uczestniczyli także inni mieszkańcy okolicy. W kaplicy umieszczono ukrytą podczas okupacji hitlerowskiej figurę Matki Bożej, która znajduje się w niej do dzisiaj. Została poświęcona przez księdza.

Kapliczka zbudowana jest z kamienia. Na szczycie znajduje się krzyż, podobny umieszczony jest z prawej strony kapliczki. Wewnątrz stoi figurka Matki Bożej, wraz z dwoma aniołkami, sztucznymi kwiatami i lampką, która jest włączana wieczorami. Oświetlenie dodaje kaplicy niezwykłego uroku. Prąd doprowadzony jest z posesji Państwa Bossy. Dostęp do środka

zapewnia okienko z przodu. Po bokach także znajduje się oszklenie, dzięki temu wewnątrz widoczne jest z trzech stron.

Kapliczka Matki Bożej z ulicy Nowotomyskiej

Na rozwidleniu ulic Nowotomyskiej i Głogowskiej stoi kapliczka z figurą Matki Bożej Fatimskiej. W tej części Grodziska znajdowały kiedyś się drewniane wiatraki, w XIX wieku był to skraj dawnej części miasta o nazwie Doktorowo. Z miejscem tym związana jest pewna historia mówiąca o kłótni dwóch braci, którzy nieszczęśliwie zginęli w jednym z wiatraków. By upamiętnić to tragiczne zdarzenie postawiono drewniany krzyż, który z czasem ustąpił miejsca figurze w kapliczce. Pisano o niej w „Orędowniku Grodziskim” 18 grudnia 1932: „Poświęcenie figury. Piękna uroczystość poświęcenia figury przez księdza proboszcza Stefana Kruszkę odbyła się w niedzielę ubiegłą. Przy ulicy Nowotomyskiej u wylotu dróg do Zdroju i Lasówek postawiona została figura przez pp. Władysławostwo Nowaków właścicieli młyna parowego w Wolsztynie i filii Zakupu Zboża i Wymiany Mąki w Grodzisku. Figura zbudowana jest z cementu, a w środku umieszczona jest postać Serca Jezusowego zaś góra kończy się krzyżem. Po dokonaniu poświęcenia przez księdza proboszcza Kruszkę w serdecznych słowach przemówił do parafian zamieszkałych w tej dzielnicy wzywając wszystkich, którzy koło niej przechodzą będą, aby

prosili Najświętsze Serce Jezusa o błogosławieństwo dla siebie i wszystkich katolików oraz podziękował pp. Nowakom za ufundowanie tego pięknego pomnika wiary. Na zakończenie zebrani odmówili Litanie do Najświętszego Serca Jezusowego i odśpiewali jedną zwrotkę Boże Coś Polskę”. (OG nr 102 z 21 grudnia 1932). Została zniszczona w 1940 roku przez okupantów hitlerowskich. Prawdopodobnie figura została przez kogoś zabrana i ukryta, a cokół umieszczono na terenie dzisiejszego basenu. Po zakończeniu wojny nie została odbudowana w przeciwieństwie do wielu innych miejsc tego typu w mieście i okolicy.

Dopiero na przełomie XX i XXI wieku, ksiądz Zygmunt Humerczyk podjął się postawienia w tym miejscu kaplicy. Lokalna społeczność ofiarowała materiały budowlane, figura została zakupiona w Nowej Soli. Budowa trwała około tygodnia, po czym została poświęcona przez inicjatora jej wzniesienia.

W kaplicy umieszczona została Figura Matki Bożej Fatimskiej w kolorze białym. Stoi ona pod metalowym zadaszeniem, na którym umieszczono niewielki krzyż. Na cokole w niewielkiej wnęce zamontowano dwie płaskorzeźby: jedna przedstawia Jezusa Chrystusa, druga natomiast papieża Jana Pawła II. Pod nią znajduje się jeszcze druga wnęka, do której wstawiono znicze. Wokół postawiono kwiaty i niewielkie rzeźby. Częściowo obrośnięta jest bluszczem.

Kapliczka z ulicy Poznańskiej

Kapliczka znajduje się na posesji należącej do Pani Barbary Kuśnierek. Dom, w którym mieszka Pani Barbara wybudowany został w 1901 roku. Kapliczka, znajdująca się na ścianie tego budynku powstała w tym samym roku. Jest to betonowa forma wmurowana w ścianę. W dokumentach dotyczących domu zapisane jest, że każdy

właściciel ma obowiązek ją zachować i dbać o nią. Umieszczona jest w niej niewielka figura Matki Boskiej. Po bokach składa się z dwóch kolumnienek, nad nimi zadaszenie.

Całość wyglądem przypomina miniaturowe wejście do świątyni. Kilka lat temu kapliczka została odświeżona, wstawione zostały nowe drzwiczki. Otoczona jest niskim żywopłotem i ładnie wkomponowała się w okolicę.

Figura Matki Boskiej z ulicy Poznańskiej

Pochodzi ona z 1904 roku. Jest dość wysoka, na cokole znajduje się wymalowany złotą farbą krzyż wraz z napisem: O Maryjo, módl się za nami”.

Krzyż z ronda Ojca Bernarda

Przy rondzie Ojca Bernarda na rozwidleniu ulic Poznańskiej i Kościańskiej stoi drewniany krzyż. Znajdował się w tym miejscu jeszcze przed II wojną światową. Potwierdza to stara mapa Grodziska Wielkopolskiego z 1911 roku, na której jest zaznaczony. Podobno był wyższy niż obecny i murowany od spodu. Usunięty został przez hitlerowskich okupantów w 1940 roku. W tym czasie mieszkaniec okolicy, dbający w tym czasie o krzyż Pan Antoni Pikosz został wraz z rodziną deportowany do Generalnego Gubernatorstwa na Lubelszczyznę. Postanowił, że jak przeżyje wojnę i powróci do Grodziska, to postawi krzyż z powrotem na miejsce.

Po zakończeniu wojny podejmowane działania przez lata nie przynosiły rezultatu. Sytuacja zmieniła się w 1998 roku, kiedy to Pan Antoni wraz z okolicznymi mieszkańcami przy pomocy ówczesnego proboszcza parafii pod wezwaniem św. Jadwigi w Grodzisku księdza Jana Szczepaniaka doprowadzili do ponownego ustawienia krzyża. Został on poświęcony 11 października 1998 roku przez wspomnianego księdza. Na krzyżu umieszczono niewielką pasyjkę (przedstawienie ukrzyżowanego Jezusa) oraz

tabliczkę z napisem:
„Ten krzyż – Znak Zbawienia
ustawiono w 58 lat po
zburzeniu przez okupanta 14
września 1998 roku na
pamiątkę Wielkiego
Jubileuszu Roku 2000
– Parafia św. Jadwigi
Grodzisk Wlkp.”.

Aktualnie widać po krzyżu upływ czasu, drewno jest popękane, przydałoby się odświeżenie farbą. Nie zmienia to jednak faktu, że jest to kolejny obiekt sakralny tego typu w naszym mieście, którego historia sięga ponad 100 lat.

Figura Matki Bożej z ulicy Kościańskiej

Groty swoim kształtem przypominają wydrążone w skale pieczary. Obiekty te występowały w architekturze i sztuce, stanowiąc jedną z wielu form aranżacji ogrodów w XVI-XVIII wieku. Taka ogrodowa grota służyła nie tylko do ozdoby założenia, ale i do ochłody. Zaadaptowano ją także na potrzeby sztuki sakralnej.

Jej historia sięga połowy lat 90-tych, kiedy Pan Leon przebywał u swoich krewnych w Belgii. Zwrócił uwagę na to, że praktycznie każde gospodarstwo rolne posiada niewielką kapliczkę. Postanowił, że postawi podobną u siebie na posesji. Wybrał przy tym wspomnianą formę groty. Miało to miejsce w 1996 roku, figura zakupiona została za pośrednictwem parafii pod wezwaniem św. Jadwigi. Kamienie potrzebne do budowy Pan Leon przywoził od znajomych. Budował ją samodzielnie, stopniowo. Jak sam wspomina, była to żmudna praca. Przed kapliczką stała także figura modlącej się postaci, po jakimś czasie z powodu jej złego stanu została usunięta. Pozostał po niej betonowy podest. Grota obrosnięta jest bluszczem, a wokół niej roztacza się duży ogród.

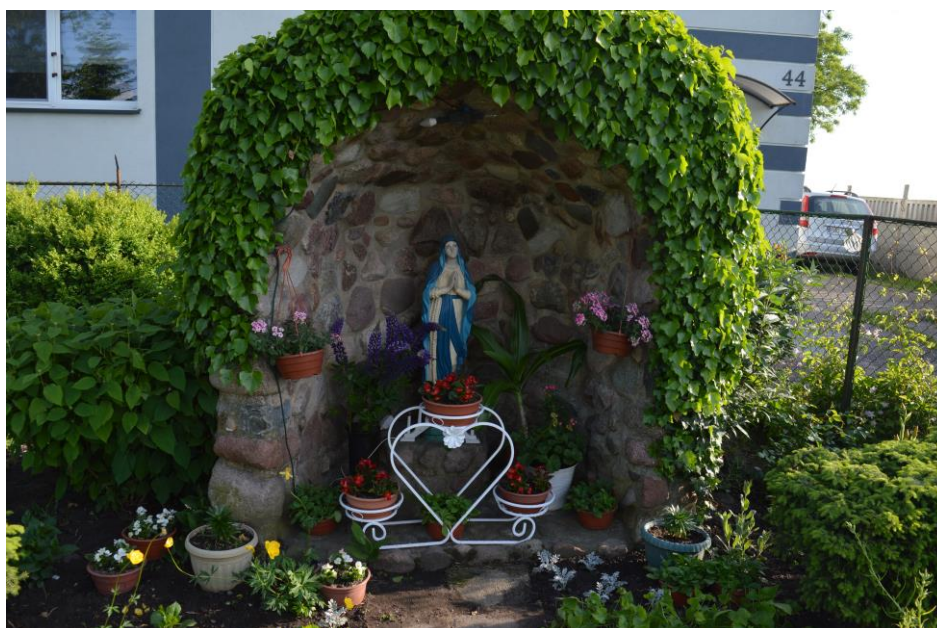

Figura Matki Bożej z ulicy Kościańskiej

Figura ta znajduje się na terenie należącym do Państwa Pikosz. Postawił ją w tym miejscu Antoni Pikosz (dziadek obecnego właściciela) w 1900 roku. Po wybuchu II wojny światowej w 1939 roku jego syn, również Antoni (ojciec obecnego właściciela) wraz z bratem ukryli figurę, kolumnę zaś zniszczyli Niemcy. Wojenne losy nie ominęły rodziny Państwa Pikosz, którzy zostali wywiezieni do Generalnego Gubernatorstwa na teren Lubelszczyzny. Po powrocie w 1947 roku kolumna została odbudowana przez Antoniego (ojca). Ukrytą figurę postawiono z powrotem. Została również poświęcona. By upamiętnić to wydarzenie na kolumnie

umieszczono napis: „O Mario módl się za nami. Figura zniszczona przez okupanta – odnowiona przez Rodzinę Pikoszków 1947”.

Figura przedstawia Matkę Boską z dzieciątkiem Jezus. Matka Boska ma na sobie szaty w kolorach białym i niebieskim. Na głowie ma koronę. W lewej ręce trzymała berło, które uległo zniszczeniu. Na prawej ręce trzyma dzieciątko Jezus, ubrane w białą szatę, z berłem w lewej ręce. Prawa ręka wystawiona jest do przodu. Figura stoi na kolumnie, która wzmocniona jest w środku metalowym tragarzem 20 mm. Zamontowane jest także oświetlenie, które włączane jest w przypadku nabożeństw kilka razy w roku. Kolumna stoi na dwustopniowej podstawie, otoczona jest kostką brukową. Obecni właściciele dbają o nią, co zresztą widać na zdjęciach, stoją kwiaty, jest czysto dookoła niej.

Figura Matki Bożej z ulicy Kościańskiej

Na terenie jednego z gospodarstw położonego przy ulicy Kościańskiej stoi figura Matki Boskiej, Nisko położona wśród kwiatów i innych roślin, należy do Pana Tomasza Bergera. Dostał on ją w 2003 roku, od ówczesnego proboszcza Parafii pod wezwaniem św. Jadwigi księdza Jerzego Przybylskiego, za pomoc w pracach gospodarczych na terenie

Parafii. Stała zapomniana w jednym z pomieszczeń. Nowy właściciel pomalował ją, ustawił na niskiej ceglanej podstawie. Przedstawia ona Matkę Boską, która trzyma w lewej ręce maleńkiego Jezusa Chrystusa. Matka Boska ma niebieskie, złote oraz białe szaty. Na głowie ma złotą koronę, a w prawej ręce trzyma berło. Figurka Jezusa ma różową szatę, a w lewej ręce trzyma krzyżyk. Na figurze przewieszona jest także oświetlenie. Jej położenie wśród zieleni dodaje jej uroku, co zresztą widać na zdjęciach. Kiedyś figura ta stała we wnętrzu Kościoła Farnego w Grodzisku Wielkopolskim od strony

probostwa. Potwierdzeniem tego faktu są archiwalne zdjęcia.

Krzyż z ulicy Powstańców Chocieszyńskich

Ulica Powstańców Chocieszyńskich do 1933 roku nosiła nazwę ulicy Grąblewskiej. Krzyż na pewno stał tu już w okresie międzywojennym. Warto dodać, że jeszcze w latach 30-tych tutaj kończyło się miasto. Dzisiaj jest to nie do pomyślenia zważywszy na fakt, że ulica Powstańców Chocieszyńskich zabudowaniami sięga już prawie pod granice wsi Grąblewo, a w międzyczasie powstało wiele nowych ulic od niej odchodzących. Krzyż usunięty został przez okupantów hitlerowskich w 1941 roku, przywrócony ponownie dzięki staraniom okolicznych mieszkańców zaraz po zakończeniu II wojny światowej. Przez lata opiekowali się nim Państwo Wróblewscy. Ich córka Pani Genowefa Szymkowiak wspomina, że krzyż początkowo stał kilkanaście metrów dalej, ale ze względu na gromadzenie się wody i ryzyko jego zniszczenia, został przestawiony w obecne miejsce.

Stara mapa z 1911 roku wskazuje, że znajdował się tu drogowskaz. Aktualna droga dojazdowa dla mieszkańców dostępna od strony ulic 15 Lipca i 11 Listopada, była kiedyś przejezdna z obu stron. Istnieje również przypuszczenie, że znajdował się tam cmentarz dla zmarłych na epidemię cholery, która przeszła przez miasto w połowie XIX

wieku. W tamtym czasie okolica ta była niezamieszкана, a zmarłych chowano w grobach poza granicami Grodziska.

Obecny krzyż jest z 2020 roku, zastąpił on poprzedni, znacznie nadszarpnięty upływem czasu. Znajduje się on naprzeciwko wejścia na stadion. Od spodu dodatkowo został wzmocniony metalowym wspornikiem. Na krzyżu umieszczona została pasyjka, a jego otoczenie jest zadbane.

Grota z ulicy Zbożowej

Jej właścicielką jest Pani Genowefa Szymkowiak. Poświęcona została 01 maja 2004 roku.

Budowniczym był Pan Stanisław Kaczmarek, figurę ofiarowała Pani Czesława Balcerek. Założeniem oświetlenia zajął się Pan Edward Maćkowiak. W pracach pomagały także inne osoby. W grocie zostały zamurowane różne przedmioty: różańce, uszkodzone figurki, stare krzyże przynoszone przez znajomych Pani Szymkowiak.

Na posesji właścicielki stała już wcześniej figura, od początku lat 80-tych. Została zastąpiona przez obecną.

Grota Matki Bożej z Lourdes -ulica Rudolfa Mossego

Powstała ona w 1937 roku z inicjatywy Siostry Wacławy Rechmal – ówczesnej przełożonej zakonnic z Grodziska Wielkopolskiego, które w okresie międzywojennym pracowały w szpitalu miejskim. Grotę wybudowano jesienią, zdecydowano o nadaniu jej imienia Matki Bożej z Lourdes. Poświęcono ją na początku listopada 1937 roku. Możemy dowiedzieć się o szczegółach tego wydarzenia z „Orędownika na powiaty nowotomyski i wolsztyński” z dnia 06 listopada 1937 roku: „... Poświęcenie grotty Matki Boskiej odbyło się po nieszpórach. Przed pięknie udekorowaną grotą, wystawioną z inicjatywy Matki Przełożonej Wacławy przez tutejsze obywatelstwo i przy współudziale Zarządu Miejskiego- przemówił podniośle burmistrz p. dr. Roman Mazurkiewicz, prosząc obecnego księdza dziekana Kruszkę o dokonanie aktu poświęcenia. Po wzniosłej przemowie księdza dziekana zebrana rzesza wiernych odśpiewała „Pod Twoją Obronę”, Chór Kościelny zaś pod batutą p. Stachowiaka wykonał poprawnie dwa utwory na zespół mieszany. Piękna grotka zyskała nie tylko uznanie wśród naszego społeczeństwa, ale zdołała natchnąć dużo czcicieli Marii do zmanifestowania uczuć religijnych, czego dowodem są vota, zawieszone już w pierwszym dniu poświęcenia pod posągim Najświętszej Matki...” (pisownia oryginalna).

Poświęcenie figury w 1937 roku

Grota wraz z figurą zostały zniszczone przez okupantów hitlerowskich, miało to miejsce prawdopodobnie w 1940 roku. Jeszcze wcześniej, bo w 1939 roku Grodzisk opuściły Siostry Elżbietanki, zastąpione przez personel niemiecki. Zakonnice powróciły do Grodziska 9 marca 1945 roku gdzie od razu zostały skierowane do pracy w szpitalu. W tym czasie pojawia się pomysł przywrócenia groty z powrotem na miejsce. Udało się to w 1948 roku, kiedy to Pan Marian Burzyński, miejscowy właściciel hurtowni węgla, wybudował z własnych środków grotę, jako votum za przywrócone zdrowie. Wtedy dodano do figury Matki Bożej drugą figurę, przedstawiającą modlącą się Świętą Bernadettę.

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku w związku z rozbudową szpitala, zdecydowano o zmianie jej lokalizacji i zmianie jej wyglądu. Nową grotę zaprojektował ksiądz Marian Lewandowski, dyrektor Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu. Budowy podjął się Pan Stanisław Kaczmarek – mieszkaniec Grodziska. Grotę poświęcono 15 sierpnia 1994 roku przy bardzo uroczystych obchodach. Stała ona pod ścianą szpitala, na trawniku, nie było do niej bezpośredniego dostępu.

Kolejna przebudowa miała miejsce w kwietniu 2018 roku. Zbudowano skwer, dodano ławki, chodnik, nowe rośliny i tablicę opisującą jej historię. W takim kształcie pozostała do dnia dzisiejszego. Przez wiele lat opiekowała się nią Pani Mirosława Kosicka.

Krzyż z ulicy Nowy Świat

Przy ulicy Nowy Świat w Grodzisku Wielkopolskim znajduje się krzyż, którego historia sięga ponad stu lat. Potwierdza to mapa okolicy z 1912 roku, wówczas stał samotnie wśród pól. Niestety nie znamy przyczyny, fundatorów ani dokładnej daty jego postawienia. Mógł on także spełniać rolę drogowskazu. Podczas drugiej wojny światowej podzielił los innych obiektów sakralnych tego typu i został usunięty przez okupanta hitlerowskiego w 1941 roku. Powrócił na miejsce po zakończeniu II wojny światowej. Wówczas intencją jego postawienia był szczęśliwy powrót mieszkańca tej okolicy z obozu jenieckiego. Obecni właściciele krzyża dbają o niego, co zresztą widać na zdjęciach. Jest on wysoki i ma niewielką pasyjkę.

Krzyże z ulic Sosnowej i Świerkowej

Przydrożne krzyże, charakterystyczne dla polskiego krajobrazu, nie są tylko elementem folkloru, bo często mają znacznie głębsze przesłanie. Podróżując po polskich wsiach czy miastach spotykamy te małe symbole wiary okolicznych mieszkańców. Czy to w formie krzyża czy figury stanowiły one owoc wspólnego wysiłku całej społeczności, albo prywatnego fundatora. Ich autorzy wielokrotnie pozostają anonimowi. Przydrożny krzyż nigdy nie był postawiony przypadkowo. Historia obu krzyży sięga ponad stu lat, co potwierdza mapa okolicy z 1911 roku. Pierwszy z nich znajduje się przy ulicy Świerkowej. Wyróżnia się tym, że został postawiony na podmurówce, a w naszej okolicy więcej takich nie spotkamy. Niestety, osoba mieszkająca w domu przy krzyżu nie znała historii jego powstania. Jego obecny stan pozwala na przypuszczenia, że jest on tu od kilkudziesięciu lat. Drugi krzyż znajduje się przy ulicy Sosnowej. Ludzie mieszkający w jego pobliżu także nie znają dokładnej historii tego miejsca. Wiadomo jednak, że obecny krzyż został postawiony w 1995 roku. Drewno pochodzi od Pana Jana Chojnackiego, a wykonał go Pan Sławomir Ciesielski. Obecnie jest w złym stanie, ale ma zostać wymieniony na nowy.

Figura św. Michała Archanioła z ulicy Winnej

Figura znajduje się na terenie parafii pod wezwaniem Świętej Faustyny w Grodzisku Wielkopolskim. Figurę poświęcono 22 listopada 2020 roku przy udziale parafian. Intencją do jej ufundowania była prośba skierowana do Boga o szybkie zakończenie panującej wówczas pandemii koronawirusa. Figura przedstawia św. Michała Archanioła, który w prawej ręce trzyma miecz, lewą ręką trzyma diabła za skrzydło. Jest koloru szarego, dodatkowo stoi na podwyższeniu.

Umieszczona na nim została tablica z modlitwą do Świętego. Warto dodać, że Święty Michał jest patronem osób dotkniętych epidemią.

Rzeźba Matki Bożej w Parku Miejskim

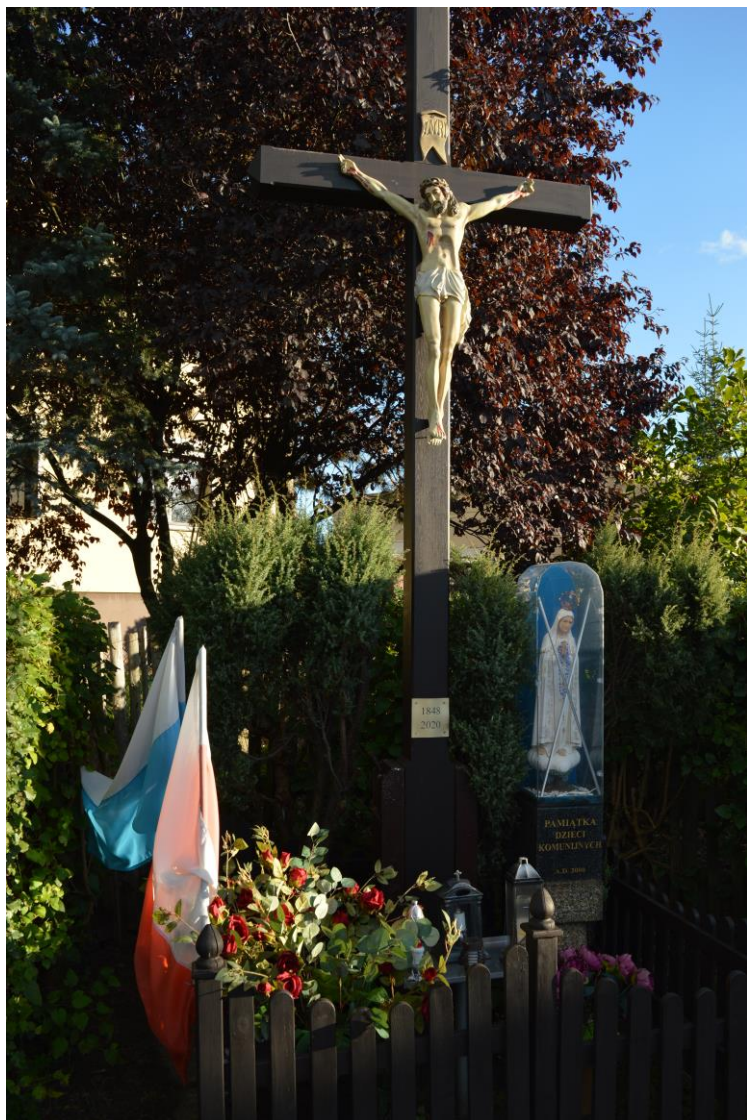
Przechodząc obok figury rzymskiego żołnierza, który w lokalnej tradycji jest uważany za wizerunek ostatniego przedstawiciela rodu Opalińskich Wojciecha, dostrzec możemy w rosnącym obok starym dębie, rzeźbę przedstawiającą Matkę Bożą. Wykonał ją Pan Mieczysław Głuch – artysta pochodzący z Podhala, nazywając ją Matką Boską Trudnego Zawierzenia. Trzyma ona w rękach dzieciątka Jezus. Powstała w trakcie pleneru malarsko-rzeźbiarskiego w Kotowie ponad 20 lat temu. Podczas rzeźbienia głowy, artysta natrafił na sęk. Było to na tyle duże utrudnienie, że zmuszony był zmienić jej wygląd. Jako osoba wierząca stwierdził, że „jest to znak, który powinien uświadomić osobom chorym, że cierpiąca Matka Boża bardziej ich rozumie”. Inicjatorem jej umieszczenia w pniu drzewa był ksiądz Zygmunt Humerczyk, postać z pewnością znana wielu mieszkańcom Grodziska. Miało to miejsce w 2002 roku, wówczas przy renowacji wspomnianej na początku figury żołnierza, wstawiono rzeźbę. Figurę poświęcono, odprawiono przy niej mszę. Do dnia dzisiejszego miejsce to jest odwiedzane przez mieszkańców.

Koncepcja umieszczenia rzeźby w pniu starego drzewa jest oryginalnym i ciekawym pomysłem, niespotykanym na naszym terenie. Sama rzeźba jest skromna, ma prosty wygląd i jest to moim zdaniem najlepszy sposób na wyrażenie swojej artystycznej duszy, a w tym przypadku również wiary chrześcijańskiej. Człowiek mający zdolności manualne będący rzemieślnikiem czy zwykłym majsterkowiczem, czasami ma również zadatki na artystę. Sztuka ludowa w swej prostocie jest niezwykle pasjonująca, artyści ludowi niemający często fachowego wykształcenia potrafią oddać w swych dziełach własne inspiracje.

Krzyż i figura Matki Bożej z ulicy Nowej

Przy ulicy Nowej przy skrzyżowaniu z ulicą Wypoczynkową w Grodzisku Wielkopolskim znajdują się krzyż oraz figurka Matki Bożej Fatimskiej. Historia krzyża sięga połowy XIX wieku. Ustawiono go w 1848 roku, wówczas przecinały się tutaj dwie polne drogi. Był to czas, kiedy w naszym mieście i okolicach panowała epidemia cholery. Zbierała ona ogromne żniwo, a miejsce to stało się pochówkiem dla zmarłych na tę

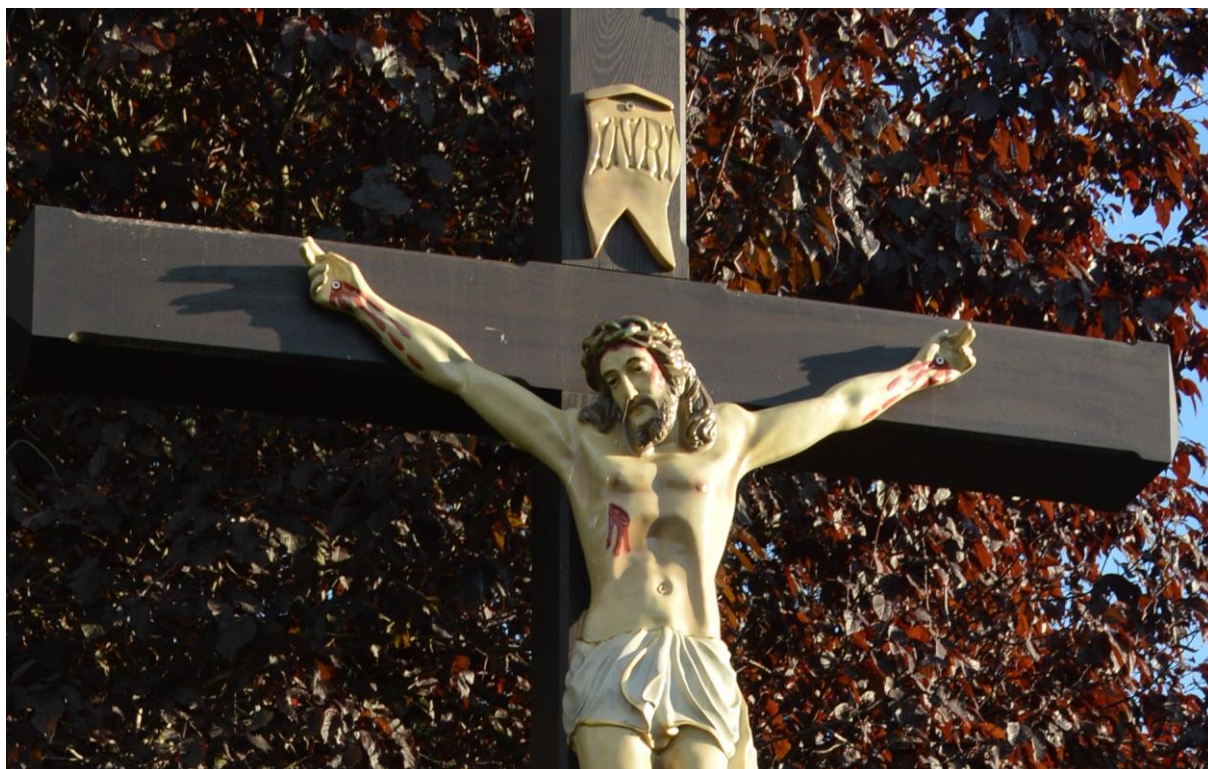
chorobę. Krzyż ten przetrwał do 1940 roku, kiedy usunęli go okupanci hitlerowscy. Przywrócono go w 1948 roku, został on nieco przesunięty od pierwotnego miejsca. Teren udostępnił miejscowy rolnik o nazwisku Furmaniak.

Na nowym krzyżu zamontowano pasyjkę (postać ukrzyżowanego Jezusa Chrystusa) oraz tabliczkę z datą 1948. W 1998 roku po 50 latach od jego ustawienia, z inicjatywy okolicznych mieszkank: Pań Wróblewskiej oraz Ziemkowej doszło do jego wymiany na nowy. Główną przyczyną był jego zły stan. Drewno ofiarował Pan Jan Nowak, obróbki dokonał Pan Andrzej Szklarski. Nowy krzyż otrzymał inną

pasyjkę oraz tabliczki z datami 1848 i 1998. Został on poświęcony w tym samym roku przez księdza Jana Szczepaniaka.

Figura Matki Bożej Fatimskiej została umieszczona i poświęcona obok krzyża w dniu 3 maja 2000 roku. Stoi ona na niewielkim cokole osłonięta przezroczystą gablotą. Pod nią umieszczony jest napis: „Pamiętka dzieci komunijnych A.D. 2000”.

Miejsce to po bokach i z tyłu otoczone jest gęstym żywopłotem. Krzyż z figurką otoczone są niskim drewnianym płotkiem. Całość wygląda estetycznie i wkomponowało się w okolicę. Obecnie na krzyżu pod pasyjką umieszczona jest nowa tabliczka, na której widnieją daty 1848 i 2020.

Kapliczka z ulicy Dolnej

Okolice ta stanowiła kiedyś część wsi Kobylniki (stosowano także nazwę Kobylniki Dolne), obecnie należy do Grodziska Wielkopolskiego. Historia tego miejsca, sięga końca XIX wieku. W 1895 roku Państwo Wawrzyn i Róża Drzymałowie ufundowali figurę św. Wawrzyńca. Postanowili w ten sposób podziękować za szczęśliwe ocalenie życia podczas pożaru, który strawił ich gospodarstwo. W religii chrześcijańskiej Wawrzyniec uważany jest za świętego chroniącego od pożarów. Fundację tą upamiętnia niewielka tabliczka umieszczona na postumencie. W 1940 roku figura została całkowicie zniszczona przez hitlerowskich okupantów. Rok po zakończeniu II wojny światowej w 1946 roku ówczesny Sołtys Kobylnik Pan Leon Flis, przy finansowym wsparciu mieszkańców wsi doprowadził do postawienia kaplicy wraz z figurą św. Wawrzyńca. Jej budowniczym był Pan Ludwik Lipowicz. Z biegiem lat kapliczka uległa zniszczeniu. W 2001 roku jej opiekunowie Państwo Janina i Walenty Flis podjęli starania by ją wyremontować. Rada Sołecka wsi Kobylniki wraz z Sołtysem Panią Elżbietą Jędrzejczak przeznaczyła z funduszu sołeckiego pieniądze na ten cel. Prace rozpoczęto pod koniec sierpnia 2001 roku. Kaplicę całkowicie rozebrano, wykonano nowy fundament i ją odbudowano. Starano się przy tym zachować jej pierwotny wygląd. W trakcie budowy, poniżej głównej wnęki z figurą Św. Wawrzyńca umieszczono mniejszą wnękę z niewielką figurą Matki Bożej Fatimskiej. Ufundowali ją mieszkańcy ulic Strumykowej, Kobylnickiej oraz Dolnej. Prace zakończono we wrześniu 2001 roku, a 23 września 2001 roku po wieczornej mszy świętej została poświęcona. Budowniczymi kapliczki byli Panowie Jan i Tomasz Drzymała.

Kaplica ma formę słupa. Częściowo zbudowana jest z kamienia, częściowo z cegły. Na daszku znajduje się krucyfiks. Obie figury zabezpieczone są oszklonymi drzwiczkami. Dokoła kapliczki wyłożona jest kostka brukowa. Okoliczni mieszkańcy dbają o te miejsce, świadczą o tym położone kwiaty i znicze.

Kapliczka z ulicy Kobylnickiej

Kapliczka ta jest położona na łączeniu trzech ulic: Kobylnickiej, Środkowej i Końcowej. Jest to jedna z ciekawszych kaplic na terenie Grodziska Wielkopolskiego. Chodzi w tym przypadku o formę jej budowy, którą zdecydowanie odróżnia się od podobnych obiektów w naszej okolicy. W tym miejscu przed II wojną światową stał krzyż, który został usunięty przez hitlerowców podczas okupacji. Budowniczym kaplicy był

w 1960 roku Pan Franciszek Kandulski. Kapliczka jest wysoka. Pomalowana w dwóch kolorach: żółtym i niebieskim, przez co jest barwna i rzuca się w oczy. Konstrukcyjnie składa się z trzech części. Na górnej znajduje się figura Matki Bożej trzymającej w rękach Dzieciątko Jezus. Oszklenie zamontowane jest z trzech stron, a zwieńczenie stanowi dwu spadzisty daszek. Na nim stoi krzyż. Część środkową stanowi wnęka, która jest otwarta po bokach. Znajdują się w niej: namalowany krzyż, napis „Mario Królowo Nieba módl się za nami” i zaznaczony rok budowy 1960. Detale te pomalowane są na żółto. Z przodu zamontowane są uchwyty do flag.

Ostatnią częścią kapliczki jest trójstopniowe podwyższenie. Obiekt otacza metalowe ogrodzenie, stoją znicze, kwiaty a dookoła zasadzone są rośliny. Kilka lat temu kapliczka przeszła remont, w jego trakcie została pomalowana i wymienione zostało ogrodzenie.

Tablica z wizerunkiem Jana Pawła II na terenie parafii pw. Św. Jadwigi

Wmurowana jest na płocie przy budynku biura parafialnego. Przedstawia wizerunek Papieża Jana Pawła II wraz z cytatem: „Musicie wymagać od siebie, nawet gdyby inni od Was nie wymagali”. Została poświęcona 04 czerwca 2017 roku, dokonał tego ówczesny proboszcz parafii pw. Świętej Jadwigi ksiądz Marek Sobkowiak.

Figura Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus z Placu Świętej Anny

Figura ta stoi przy kościele pobernardyńskim, przyłączeniu z ulicą Bukowską. Dokładna data budowy nie jest znana, prawdopodobnie pochodzi z XVIII wieku. Stoi na cokole z bocznymi wnękami i długą prostą kolumną. Podczas II wojny światowej w 1940 roku zrzucona na ziemię przez hitlerowców, została uratowana przez Polaków,

pracujących przy jej rozbiórce. Przez cały okres wojny przechowywana była w ich domach. Mocno uszkodzona figura, została naprawiona przez Jana Puscha w 1945 roku. Ustawiono ją na odbudowanym cokole w 1947 roku. Podczas przenosin figury w 2011 roku, znaleziono w cokole akt erekcyjny wskazujący na datę 30 września 1949 roku. Z treści wynikało, że odrestaurowana została 10 lat po jej uszkodzeniu, (czyli 1950 rok). Z powodu budowy ronda w 2011 roku, zaistniała potrzeba zmiany lokalizacji figury.

Przedsięwzięcie to spotkało się z różnymi opiniami wśród mieszkańców. Prace jednak podjęto i odbyły się one za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Obecnie figura znajduje się przy kościele.

Figura Jezusa Chrystusa z Placu św. Anny

Figura ta stoi od 2003 roku, zastępując stojącą wcześniej w tym miejscu fontannę. Historia postawienia pomnika w tym miejscu sięga czasów dwudziestolecia międzywojennego. Ma ona związek z księdzem Stefanem Kruszką ówczesnym proboszczem parafii pod wezwaniem św. Jadwigi, który w 1937 roku obchodził 35-lecie święceń kapłańskich.

Lata 30-ste to czas, gdy wśród mieszkańców Grodziska zarysował się polityczny podział pomiędzy zwolenników sanacji, a narodowej demokracji. Wpływ na trudne relacje miała ogólna sytuacja polityczna i gospodarcza Polski, będąca pod rządami obozu sanacyjnego, podnosząca się po światowym Wielkim Kryzysie, trwającym w latach 1929 - 1933. Warto także dodać, że w 1932 roku zlikwidowano powiat grodziski i z tego powodu miasto straciło na znaczeniu, co niewątpliwie miało wpływ na nastawienie mieszkańców. Przygotowania do obchodów 35 jubileuszu święceń kapłańskich ks. Kruszki stały się okazją do podjęcia przez Radę Miejską uchwały dotyczącej ofiarowania miasta Najświętszemu Sercu Jezusowemu. Uroczysta sesja miała miejsce w dniu 3 grudnia 1937 roku. W trakcie posiedzenia w sali posiedzeń Rady Miejskiej zawieszono obraz Serca Jezusowego. Zaplanowano także wybudowanie figury Jezusa Chrystusa, która miała stanąć na Placu św. Anny. Jej odsłonięcie zaplanowano na październik 1939 roku. W lipcu 1939 roku ówczesny burmistrz miasta Roman Mazurkiewicz wraz z księdzem Kruszką oraz Antonim Henke (przewodniczącym Akcji Katolickiej) powołali społeczny komitet budowy pomnika. Figurę zaprojektował Jan Żok, miała mieć formę tryptyku. W środkowej części stanąć miała postać Jezusa Chrystusa o wysokości 2,60 metra, po prawej stronie rzeźba przedstawiająca powstańców wielkopolskich o wysokości 3 metrów, po lewej natomiast figura ukazująca macierzyństwo. Projekt zyskał akceptację władz wojewódzkich oraz kościelnych. Na przeszkodzie jego budowy stanął wybuch II wojny światowej.

Do planów budowy figury powrócono w 1997 roku, dzięki staraniom Państwa Ligii i Bogdana Michalak. W 2001 roku zawiązał się Tymczasowy Komitet Budowy Pomnika, na jego czele stanął Pan Mieczysław Maj wraz z księdzem Zygmuntem Humerczykiem. Urządzono zbiórkę, połowę kwoty ufundował wspomniany ksiądz Humerczyk, który czynił wiele starań by figura została wybudowana. Poświęcenie nastąpiło w dniu 27 czerwca 2003 roku. Figura stoi na kolumnie, po jej trzech bokach zamontowane zostały płyty. Przedstawiają one powstańców wielkopolskich, papieża Jana Pawła II oraz księdza Czesława Tuszyńskiego. Swego czasu pojawiały się propozycje jej przestawienia w inne miejsce na „Annaplatzu”, pozostała ona jednak na swoim miejscu.

Figura Jezusa Chrystusa z ulicy Bukowskiej

Jest jedną z najstarszych figur w Grodzisku Wielkopolskim. Pochodzi ona z 1892 roku, o czym świadczy wyryta data na jej podstawie. W związku z tym, obchodzi ona w tym roku 130 rocznicę powstania. To, że figura stoi już w tym miejscu wiele lat, potwierdza zdjęcie z 1907 roku.

Jest to jedna z tych figur, której lokalizacja została nieznacznie zmieniona. Orędownik na powiaty

Nowy Tomyśl i Wolsztyn” z dnia 6 września 1938 roku donosił: „W ostatnich dniach została figura Pana Jezusa przy narożniku ulicy Nowotomyskiej i Bukowskiej przesunięta bliżej do budynku p. Siwka. Przesunięcie było konieczne z powodu ostrego skreću w tym miejscu, co powodowało niejednokrotnie nieszczęśliwe wypadki. W skazanym było by, aby wyprostowano ul. Nowotomyską z iii. Bukowską jeszcze przez przesunięcie opłotowania na cmentarzu ewangelickim, gdyż skreću po tej stronie jest jeszcze za ostry”.

Figura przedstawia Jezusa Chrystusa. Jest on ubrany w białe i czerwone szaty, w lewej ręce trzyma niebieskie jabłko – symbol władzy. Prawą rękę ma wystawioną do przodu. Stoi on na kolumnie, pomalowanej w odcienie fioletu. Pod figurą stoi wazon z kwiatami oraz znicze. Podczas drugiej wojny światowej figurę ukryła rodzina Państwa Siwek, mając ją ustawioną w jednym z pokoi. Zachowały się zdjęcia z okresu okupacji hitlerowskiej, jedno przedstawiające figurę, drugie zaś dom.

Kapliczka z ulicy Bukowskiej

Na terenie Grodziska znajdziemy kapliczki, których powstanie związane jest z historią danej rodziny. Tak jest w przypadku kapliczki, należącej do Pana Patryka Piątkowskiego. Nie jest ona widoczna dla wszystkich, znajduje się w podwórzu. Zamocowana na ścianie domu.

Jej historia sięga 1958 roku. W trakcie budowy domu, pradziadek naszego rozmówcy, Pan Stanisław Pakuła zdecydował o jej powstaniu. Wyglądem przypominała aktualny stan, miała oświetlenie, została także poświęcona przez księdza. Po śmierci Pana Stanisława dbał o nią dziadek Pana Patryka, Pan Kazimierz Piątkowski, ale gdy i on umarł, kapliczka zaczęła niszczeć. W 2020 roku Pan Patryk zdecydował o jej wyremontowaniu. Wstawił nową figurę, nabytą w Grodziskich Dewocjonaliach, obudowę wykonał z szafki, ponadto wykorzystał elementy pozostałe po starej kapliczce, zamontował w niej nowe oświetlenie. Po ukończeniu zawiesił ją z powrotem na ścianie. W niedługim czasie została poświęcona przez księdza Romana Gajewskiego.

Pod figurą, od ponad 50 lat, raz w roku kwitną róże, zasadzone przez babcię właściciela. Obok figury, Pan Piątkowski wspólnie z sąsiadami korzysta ze starej studni, w której poziom wody nadal jest wysoki, pomimo suszy i obniżania się poziomu wód w okolicy. Gospodarz wraz z rodziną uważa, że ma to związek z obecnością figury, która także ochrania dom przed nieszczęściami.

Kapliczka jest niewielka. Zbudowana ze skrzynki, która jest koloru brązowego. W środku znajduje się figura Matki Boskiej, sztuczne kwiaty oraz oświetlenie. Całość ochrania niewielkie zadaszenie.

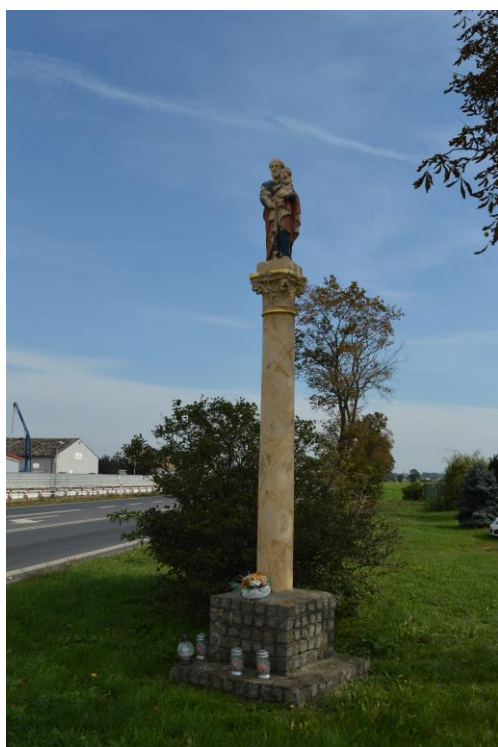

Figura św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus z ulicy Kasztanowej

Kiedyś miejsce to było folwarkiem o ciekawie brzmiącej nazwie Pantaleonowo. Od ponad dwudziestu lat jest częścią miasta i oprócz przedłużenia ulicy Poznańskiej są tu ulice: Sadowa i Kasztanowa.

W religii chrześcijańskiej św. Józefa uznaje się za patrona mężczyzn, ojców, małżeństw, wychowawców, uchodźców, sierot, bezdomnych, ludzi pracy, cieśli, stolarzy. Kult św. Józefa rozwinął się w Polsce w XVII wieku wraz z pojawieniem się tu zakonu karmelitów bosych. W ikonografii przedstawiany jest z Dzieciątkiem Jezus na ręku, z lilią w dłoni, a jego atrybutami są między innymi narzędzia ciesielskie – (piła, siekiera, warsztat stolarski), bukłak na wodę, kij wędrowca, lampa, winorośl.

Figura jest bardzo stara. Stoi w tym miejscu prawdopodobnie od około 100 lat. Nie wiadomo, co się z nią działo w czasie II wojny światowej, ale porównując do losów innych

tego typu obiektów i ta została usunięta przez hitlerowskiego okupanta. Umieszczona jest na wysokiej, prostej kolumnie z bardzo ciekawie zdobioną głowicą. Baza i podstawa zrobione są z kamienia, mogły one powstać w późniejszym czasie, jako wzmocnienie konstrukcji. Święty Józef w lewej ręce trzyma małego Jezusa Chrystusa, a w prawej ręce ma lilię. Umieszczenie figury powoduje, że nie oszczędzają jej warunki atmosferyczne, wymaga odrestaurowania, odpada z niej farba, widoczne są także ubytki w głowicy kolumny.

Figura św. Antoniego z ulicy Rakoniewickiej

We wnętrzu budynku przy ulicy Rakoniewickiej, gdzie obecnie znajduje się siedziba Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną koło Grodzisk Wlkp. umieszczona jest figura przedstawiająca św. Antoniego z Padwy (zwanego także św. Antonim Padewskim). Żył on w latach 1195 – 1231. Należał do zakonu franciszkanów. Jest patronem osób i rzeczy zaginionych, Lizbony, Padwy, franciszkanów, kościołów, górników, małżeństw, narzeczonych, ubogich. Według wiary katolickiej doznał on nawiedzenia przez Dzieciątka Jezus, stąd przedstawiany jest w sztuce trzymając na rękach małego Jezusa.

Przy opisie figury, warto przytoczyć nieco historii budynku, na którym jest umieszczona. Powstał on prawdopodobnie pod koniec XIX wieku. Przez lata znajdowały

się w nim m.in. siedziba probostwa przy kościele św. Ducha, salki katechetyczne, dom kościelnego czy przytułek dla ubogich.

Figura położona jest w niszy od strony ulicy. Historia jej umieszczenia w tym miejscu sięga okresu dwudziestolecia międzywojennego. W czasach II wojny światowej podzieliła los innych symboli religijnych w mieście, będąc usuniętą przez okupanta hitlerowskiego. Figura, która aktualnie jest umieszczona, została

ufundowana w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej przez Panią Eleonorę Suchorską. Święty Antoni ma na lewej ręce księgę – symbol mądrości, na niej umieszczone jest dzieciątko Jezus. W prawej ręce umieszczona jest lilia – w tym przypadku symbol czystości.

Figura Matki Bożej z ulicy Staszica

Figura stoi naprzeciwko cmentarza, wśród rosnących przy niej lip wielolistnych. Okazją do jej postawienia był zbliżający się przełom wieku XIX i XX. Chciano w ten sposób upamiętnić to wydarzenie. Zawiązał się wówczas komitet ludowy w składzie: Fr. Andrzejewski, W. Kajetańczyk oraz M. Kosicki. Rozpoczęto zbiórkę pieniędzy na jej budowę. Potwierdza to artykuł z czasopisma „Wielkopolanin” z dnia 15 lutego 1900 roku

(nr 36): „Szanownym Panom obywatelom miasta Grodziska i okolicy, którzy radzi nas wesprzeć składkami na pokrycie kosztów wybudowanej figury Matki Boskiej na cmentarzu przy kościele farnym na pamiątkę końca wieku, składamy na tej drodze najserdeczniejsze staropolskie „Bóg zapłać”. Składki zebrano: z Grodziska przez p. Kajetańczyka i Gawrona 187,7 marek, p. doktorowa Jagaciak – 52,85 marek, pan K. Woźniczak z Grąblewa 28,60 marek, p. Sternalski z Kurowa 18,90 marek, p. Pakuła z Kobylnik – 30,55 marek, p. Hanisch ze Słocina -5,50 marek, p. Kortus z Chrustowa 8,00 marek, razem suma 392,77

marek. Usilnie prosimy o dalsze poparcie z powodu niedoboru” – pisownia oryginalna. Dokładna data budowy nie jest znana, ale na pewno był to rok 1900. Figura zaznaczona jest na mapach miasta i powiatu pochodzących z pierwszych lat XX wieku. Drugą taką figurę ustawiono na starym cmentarzu przy farze, nie zachowała się do dzisiejszych czasów. Figura przy ulicy Staszica została zniszczona podczas II wojny światowej przez okupantów hitlerowskich. Po zakończeniu wojny staraniem mieszkańca Grodziska Pana Adama Fórmaniaka została odbudowana.

Figura Matki Bożej Niepokalanego Poczęcia stoi na wysokim postumencie. Skierowana jest w stronę cmentarza, głowę ma opuszczoną w dół, można to odczytać, jako symboliczny gest brania zmarłych pod swą opiekę. Ma rozłożone ręce, ubrana jest w szaty w kolorach białym i niebieskim. Kolumna ma prostą bazę i głowicę. Dolna część postumentu ma formę schodkową, znajduje się na nim napis: „Pocieszycielko strapionych módl się za nami”. Miał on symboliczne znaczenie w czasach, gdy kondukty pogrzebowe przechodziły obok figury i odprowadzały zmarłych na cmentarz z kościoła św. Ducha, który do 1983 roku był kościołem pogrzebowym. Pod figurą odbywały się także nabożeństwa za zmarłe niemowlęta.

Figura Matki Bożej z ulicy Rakoniewickiej

Figura stała już w tym miejscu w dwudziestoleciu międzywojennym. O jej powstaniu informuje nas „Orędownik Grodziski” (numer 54 z 7 lipca 1926): „29 czerwca 1926. W uroczystość świętego Piotra i Pawła poświęcona została w Grodzisku przy ulicy Rakoniewickiej figura Matki Boskiej. Poświęcenia dokonał ks. Schulert. Figura stanęła dzięki staraniom Walentego Smolibowskiego znanego w Grodzisku przewodniku pielgrzymek oraz Walentego Cichego, który zakupioną w Poznaniu figurę bezinteresownie przywiózł do Grodziska. Ogólny koszt budowy wyniósł 750 złotych”. Została zniszczona przez hitlerowców w 1942 roku. Według niektórych informacji figura ta została odtworzona w 1947 roku, więc prawdopodobnie nie był to nowy projekt. Przez wiele lat zęgniała i witała pielgrzymów podążających do Wielenia i Górki Duchownej, a jeszcze kilkadziesiąt lat temu tutaj kończyło się miasto. Dzisiaj jest już to trudne do wyobrażenia z uwagi na to jak nasz Grodzisk się rozbudował.

Figura postawiona na kolumnie, na której widnieje data 1947. Jest też zamontowane oświetlenie. Na kolumnie jest krzyż. Całość postawiona jest na trzystopniowym podwyższeniu. Całość zbudowana z granitu i lastriko, otoczona jest metalowym płotkiem. Przy figurze stoją kwiaty i znicz.

Figura Jezusa Chrystusa z ulicy Powstańców Chocieszyńskich

Figura znajduje się przed siedzibą parafii pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ulicy Powstańców Chocieszyńskich. Parafia utworzona została 15 kwietnia 1980 roku.

Kapliczka Matki Bożej z ulicy Leśnej

Jej historia zaczyna się w okresie międzywojennym, gdy stała w domu należącym do Pana Adama Chojnackiego. Był to dziadek obecnej właścicielki, Pani Sławomiry Gmerek. Podczas II wojny światowej w obawie przed zniszczeniem jej przez hitlerowców, została zakopana na terenie gospodarstwa. Po zakończeniu działań wojennych powróciła na swoje miejsce. Podczas budowy nowego domu w 1975 roku, figurkę wstawiono w niewielką wnękę, zasłoniętą drzwiczkami. W

2022 roku poddana została renowacji dokonanej przez Panią Annę Podgórską, pracownicę Grodziskich Warsztatów Terapii Zajęciowej. Prace przy wnęcie, odświeżenie ściany, wymianę drzwiczek, zamontowanie oświetlenia na czujnik dokonał mąż Pani Sławomiry, Pan Szymon Gmerek wraz z synem Marcinem. Z figurą związana jest rodzinna historia, wiele lat temu uchroniła ona przed całkowitym spalaniem dawny dom i gospodarstwo.

Krzyże z Grodziskiego cmentarza

Grodziska nekropolia powstała w 1894 roku, wówczas zlokalizowana była poza miastem. Krzyże ustawione są na niej od początku. Obecnie stoją dwa położone równoległe, na skrzyżowaniach alejek. Są wykonane z drewna, wysokie z dużymi pasyjkami. Od spodu wzmocnione metalowymi wspornikami.

Krzyże misyjne z parafii Grodziska Wielkopolskiego

Misje święte to forma rekolekcji, które na ziemiach polskich upowszechniły się w XVIII wieku. Tradycją ich upamiętnienia jest ustawienie krzyża misyjnego, najczęściej przy kościele. Montuje się na nich także tabliczki informujące, kto i w jakim czasie prowadził taką misję. Przy okazji kolejnych takich wydarzeń montuje się następne.

Krzyż spod kościoła pw. św. Jadwigi i św. Ducha

W Grodzisku Wielkopolskim najstarszy znany krzyż misyjny znajdował się przy kościele św. Ducha, upamiętniał on misję z 1891 roku. Widniał na nim napis „Pamiętka z Misji 1891 roku”. Przetrwał wojnę w ukryciu, w 1984 roku złamał się ze względu na

silny wiatr i jego zły stan.

Nieznana jest pełna historia krzyży misyjnych przy kościele farnym. Pierwszym udokumentowanym jest krzyż z 1927 roku, (znajdował się przy murku prowadzącym z kościoła w stronę Starego Rynku). Był on też prawdopodobnie pierwszym, w którym umieszczono metalową puszkę zawierającą informację na pergaminie z datą misji oraz jego ufundowania. Także i on przetrwał wojenną zawieruchę. W 1990 roku został zastąpiony przez nowy krzyż, a po renowacji przeniesiono go pod kościół św. Ducha. Ten obecnie stojący przy Farze pochodzi z 2014 roku, ale

zawiera wszystkie tabliczki misyjne z poprzednich lat. Jest jednym z dwóch krzyży tego typu, na którym zamontowano pasję.

Krzyż spod kościoła poklasztornego

Przy kościele poklasztornym stoi krzyż misyjny z 2000 roku. W tym miejscu krzyż ufundowano w 1946 roku, kiedy to odbyła się w Grodzisku pierwsza misja parafialna po zakończeniu II wojny światowej. Wówczas misje prowadzili ojcowie Oblaci z Poznania, a było to w okresie od 9 do 18 maja 1946 roku. Krzyż ten był hołdem złożonym ofiarom tego konfliktu. Na nowym umieszczone są tabliczki z datą postawienia – 2000 rok oraz 2019 rok, w którym odbyła się misja parafialna. Na nim także umieszczona jest pasja.

Krzyż z parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa

Krzyż misyjny przy kościele parafialnym pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa powstał w 1978 roku, gdy w okresie od 11 do 18 stycznia tego roku nauki głosili ojcowie Franciszkanie. Były to początki istnienia tej parafii. Aktualnie umieszczone są na nim cztery tabliczki upamiętniające misje parafialne. Ostatnia pochodzi z 2018 roku, a prowadzili je ojcowie Filipini. Nie posiada pasyjki.

Krzyż z parafii pw. św. Faustyny

Również przy kościele parafialnym pod wezwaniem Św. Faustyny umieszczony jest krzyż misyjny. Krzyż ten stoi od 2002 roku, wówczas pierwszą misję parafialną odbyli Ojcowie Dominikanie, a miało to miejsce od 28 września do 05 października 2002 roku. Ten także nie posiada pasji.

Albertowsko

Kapliczka Matki Bożej

Albertowsko to wieś znajdująca się w zachodniej części gminy Grodzisk Wlkp. Jej charakterystyczną cechą są porozrzucane wśród pól i lasów gospodarstwa. Kapliczkę znajdziemy przy głównej drodze jadąc w stronę Boruji Kościelnej. Pierwsza kaplica postawiona została w tym miejscu w 1945 roku. Zbudowana była z kamienia, miała niewielką wnękę z oszklonymi drzwiczkami, w której ustawiona była figurka Matki Boskiej. Widniał na niej napis: „Z wdzięczności za przywrócenie ojczyzny. Fundowała Gromada Albertowsko 1945”. Tekst, jaki znalazł się na niej udowadniał to, jak mocno odcisnęła swoje piętno okupacja hitlerowska na ziemiach polskich i z jaką radością przyjęto zakończenie II wojny światowej.

Mijały lata, kapliczka traciła swoje piękno i niszczała. W 2020 roku mieszkańcy wsi zdecydowali o jej rozebraniu i postawieniu nowej. Obecna kaplica zbudowana została na planie sześciokąta, z odsłoniętą przednią częścią. Głównym budulcem także został kamień, skorzystano

również z drewna tworząc mocne zadaszenie. Na spadzistym daszku znajduje się mały panel fotowoltaiczny, dzięki któremu możliwe jest jej oświetlenie. Na szczycie umieszczono krzyż. Wewnątrz kaplicy znajduje się figura Matki Bożej Niepokalanego Poczęcia postawiona na półce. Po jej bokach znajdują się dwa duże okna, z tyłu jedno mniejsze. Dzięki temu do środka wpada więcej światła. Pod spodem, na nowej tablicy umieszczony został oryginalny napis z dodaną datą 2020. Kapliczkę otacza metalowy płotek, wokół niej stoi dużo kwiatów, po prawej stronie znajduje się ławka.

Krzyż z cmentarza ewangelickiego

Cmentarz znajduje się w odludnym miejscu w środku lasu. Powstał w połowie XIX wieku, założony przez miejscową ludność niemiecką wyznania ewangelickiego. Funkcjonował do 1945 roku, gdy pochód Armii Czerwonej zmusił ich do opuszczenia tych ziem. Do dzisiejszych czasów zachowało się kilkanaście nagrobków oraz resztki dawnego ogrodzenia. Dla upamiętnienia i szacunku dla pochowanych w tym miejscu ustawiono drewniany krzyż. Góruje on nad nagrobkami, stoją przy nim znicze. Cmentarz, jak możemy przeczytać z tablicy znajduje się pod opieką Zakładu Poprawczego w Grodzisku Wielkopolskim. Informacje zawarte w tym artykule również z niej pochodzą.

Z cmentarzem związana jest legenda. W kwietniu, gdy zapadnie zmrok, wśród mogił pojawia się postać małej dziewczynki z białym kapturem na głowie. Wiele lat temu zginęła tu w niewyjaśnionych okolicznościach.

Biała Wieś

Krzyż przydrożny

W Białej Wsi przy głównej drodze stoi krzyż, którego historia sięga pierwszych lat po zakończeniu II wojny światowej. Postawiony został w 1946 lub 1947 roku. Był on podziękowaniem mieszkańca wsi za szczęśliwy powrót do domu z niewoli hitlerowskiej. Odnowiony został w latach 60-tych, a w 1986 roku zastąpił go nowy krzyż. Jego konstrukcja składa się z prostych belek, postawiona jest na betonowej podstawie. Pasyjkę ochrania niewielkie zadaszenie. Całość otoczona jest metalowym płotkiem, dodatkowo ozdobiona jest wstążkami i sztucznymi kwiatami.

Borzysław

Krzyż przydrożny

Borzysław jest malowniczą wsią, której zabudowa składa się z gospodarstw porozrzucanych wśród pól. Domy stoją w większych skupiskach albo pojedynczo. Krzyż stoi na skrzyżowaniu dróg, na wolnej przestrzeni. Pierwszy znajdował się tutaj już w okresie międzywojennym, zniszczony został przez okupantów hitlerowskich podczas II wojny światowej. W kilka lat po jej zakończeniu został przywrócony na miejsce, a stało się to z inicjatywy mieszkańców wsi: Antoniego Manieckiego oraz Bartczaka. Do jego zrobienia wykorzystali drewno dębowe, krzyż postawiony został w tajemnicy z powodu zwalczania przez władze komunistyczne wszelkich przejawów wiary chrześcijańskiej. Warto dodać, że jeden z budowniczych krzyża Antoni Maniecki miał doświadczenie w ich budowie. Ucząc się zawodu stelmacha-kołodzieja w Ujeździe w latach 30-tych XX wieku, wspólnie z kolegą wykonał dwa krzyże, które stanęły w Ptaszkowie przy starej szkole oraz w Woźnikach zaraz za wsią w kierunku klasztoru. Krzyż w Borzysławiu poddawany był regularnej renowacji, aż do 2016 roku, kiedy został postawiony nowy, również drewniany. Jego cechą charakterystyczną jest duża pasyjka.

Krzyż przy zabudowaniach

Stoi przy budynkach mieszkalnych, w części wsi położonej bliżej Ujazdu. Jego historia sięga ponad stu lat, niestety okoliczni mieszkańcy nie znają powodu jego postawienia. Z dużym prawdopodobieństwem należy stwierdzić, że został usunięty w trakcie II wojny światowej i powrócił na miejsce po jej zakończeniu. W 1970 roku z inicjatywy Państwa Odważnych i Studzińskich drewniany stary i zniszczony wymieniony został na metalowy. Dla upamiętnienia, na górze umieszczono metalową blaszkę w formie chorągiewki z rokiem postawienia. Posiada także niewielką pasyjkę.

Chrustowo

Kapliczka

Chrustowo to niewielka wieś położona przy drodze w kierunku Wielichowa. Jej charakterystyczną cechą są porozrzucane gospodarstwa wśród pól. Część zabudowań przeplata się z wsią Rataje. Kapliczka znajduje się przy głównej drodze na terenie należącym do Państwa Hanisch. Pierwsza powstała w 1952 roku, ufundowali ją Leokadia i Józef Hanisch z okazji 25 rocznicy ślubu. W 2008 roku została przebudowana. Jej trójstopniowa konstrukcja zrobiona jest z ciemnej cegły. Ma dwie wnęki, w jednej umieszczono niewielką białą figurę Matki Bożej, w drugiej stoją kwiaty. Na szczycie znajduje się krzyż z pasyjką. Otaczają ją dwa drzewka.

Krzyż przydrożny

Krzyż znajduje się po drugiej stronie głównej drogi. Historia tego miejsca sięga początku XX wieku, potwierdza to mapa okolicy z 1911 roku. Obecny krzyż postawiony został w 1981 roku, jego fundatorami byli Teresa oraz Bonifacy Pieczka z okazji 25 rocznicy ślubu. Przy budowie pomagali mieszkańcy wsi: Tadeusz Hanisch, Andrzej Pazgrat, Roman Pieczka i Pan Wojtasik. Jest niski i metalowy. Zabezpiecza go metalowe ogrodzenie na betonowej podstawie. Dla upamiętnienia budowy przy krzyżu zakopano butelkę z informacją o fundatorach i dacie postawienia. Na krzyżu umieszczona jest niewielka pasyjka z zadaszaniem oraz data 1981. Miejsce jest zadbane.

Czarna Wieś

Krzyż przydrożny

Czarna Wieś – założona w XVIII wieku przez właścicieli dóbr grodziskich jako Czarne Olędry. Z tego okresu pozostał charakterystyczny dla osad olęderskich rozproszony układ gospodarstw. W latach 1918 - 1939 zamieszkała głównie przez ludność niemiecką, po zakończeniu II wojny światowej i związane z nią przesiedlenia zdominowana przez Polaków. Krzyż znajduje się na początku zabudowań głównej części wsi, niedaleko rozstaju dróg. Napotkani przeze mnie mieszkańcy wskazywali, że postawiony został w II połowie lat 40-tych. Od wielu lat

stanowi miejsce kultu religijnego we wsi, tutaj odbywają się nabożeństwa. Krzyż jest średniej wysokości z niewielką pasyjką. Otacza go niski płotek, a w środku wyłożono kostkę brukową. Całość jest w bardzo dobrym stanie, miejsce jest odwiedzane przez mieszkańców

Kapliczka Matki Bożej

Przy końcu wsi w kierunku na Wolę Jabłońską na posesji należącej do Pana Jakubowicza stoi figura Matki Bożej. Postawiona została w 2004 roku. Nie było przy tym żadnej intencji. Figura umieszczona jest w ceglanej kapliczce, z przedniej strony osłonięta szybą. Na jej zwieńczeniu znajduje się niewielki krzyż.

Grąblewo

Kapliczka z figurą Matki Bożej

Kapliczka znajduje się przy wjeździe do Grąblewa po lewej stronie drogi. Położona jest przy dawnych zabudowaniach PGR-u. Powstała na początku XX wieku, rozebrana przez hitlerowców w 1940 roku. Przed jej powstaniem stał tu krzyż, przy którym odbywały się nabożeństwa matek, które straciły dzieci w wieku niemowlęcym. Odbudowana została w drugiej połowie lat 40-tych.

Do czasu powstania kaplicy naprzeciwko szkoły w Grąblewie odbywały się tutaj święcenia wielkanocne oraz nabożeństwa majowe. Wewnątrz we wnęce umieszczona jest niewielka figura Matki Bożej wraz ze sztucznymi kwiatami. Kapliczka z przodu jest ozdobiona kwiatami, dodatkowo ogrodzona jest drewnianym płotkiem.

Kapliczka na zdjęciu z połowy lat 30-tych

Kapliczka w latach 50-tych

Figura Matki Bożej Łaskawej

Historia tej figury jest związana z rodziną Państwa Sternal. Łatwo ją zauważyć jadąc w kierunku Snowidowa, jest widoczna z daleka i wyróżnia się swą wielkością. Stała w tym miejscu już w okresie międzywojennym. Podczas II wojny światowej została ukryta przed okupantami hitlerowskimi. Po zakończeniu działań wojennych wróciła na swoje miejsce. Na dzień dzisiejszy jest zadbana, właściciele regularnie odświeżają ją farbą. Na podstawie kolumny widnieje napis: „Pod Twoją obronę uciekam się”. Figura przedstawia Matkę Bożą Łaskawą, w sztuce sakralnej ubrana jest w niebieski płaszcz i różową suknię. Wizerunek Matki Bożej Łaskawej związany jest z Warszawą (której jest patronką) oraz miejscowością Faenza we Włoszech.

Kapliczka Serca Jezusowego

Kapliczka znajduje się przy drodze w kierunku Snowidowa, obok budynków mieszkalnych. Szczątkowych informacji na jej temat udzielił mi Pan mieszkający przy niej. Zbudowana została w okresie lat 70-80 tych. Na zdjęciu przedstawiona jest ceremonia poświęcenia. Jej budowniczym był Pan Staškowiak. Wcześniej w tym miejscu stał krzyż, a następnie kaplica, która ustąpiła miejsca obecnej.

Kaplica ma konstrukcję słupową. Od czasu postawienia zasadniczo nie zmieniła swej formy, zniknęły tylko boczne wnęki. W środku znajduje się niewielka figura Jezusa Chrystusa, która jest druga w kolejności. Pod spodem znajduje się płaskorzeźba z wizerunkiem papieża Jana Pawła II. Całość prezentuje się bardzo dobrze.

Krzyż i figura Matki Bożej z kaplicy

Budynek powstał pod koniec lat 80-tych XX wieku. Inicjatorem budowy był ksiądz Eugeniusz Grodzki – proboszcz parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa, pod którą podlega Grąblewo. Większość prac wykonana została przez mieszkańców wsi. Poświęcenie nastąpiło w dniu 19 listopada 1990 roku przez biskupa Zdzisława Fortuniaka.

Początkowo budynek spełniał funkcję domu katechetycznego oraz odprawiano w nim msze. Współcześnie służy do celów liturgicznych. Krzyż na budynku znajduje się od początku jego istnienia. Umieszczony jest od strony szczytowej. Uwagę zwraca duża pasja. Ponadto przy wejściu postawiono na kamiennej podstawie niewielką figurę Matki Bożej.

Figura Matki Bożej

Inicjatorem jej postawienia był Bolesław Kaczmarek, a okazją do tego były jego 80-te urodziny. Powstała w 2004 roku, figura i materiały do budowy zostały zakupione przez Pana Bolesława. Cokół wykonał Piotr Kortus. Poświęcona została 15 sierpnia 2004 roku przez księdza Władysława Łapawę – proboszcza parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, a na uroczystości obecna była rodzina fundatora, znajomi oraz mieszkańcy wsi. Obecnie miejscem tym opiekuje się Pan Zygmunt Kaczmarek, który jest bratankiem fundatora.

Miejsce to ma jednak znacznie dłuższą historię. Pierwsza figura powstała w 1928 roku, ufundował ją Jan Kaczmarek – ojciec Bolesława i dziadek obecnego właściciela. Miała formę słupowej kapliczki, w górnej części znajdowała się niewielka figurka Matki Bożej, a w środkowej umieszczony był obraz Matki Bożej z Częstochowy. Na szczycie zamontowano niewielki krzyż. Kapliczka przylegała bezpośrednio do ściany szczytowej domu. Wybudował ją Pan Smolibowski – murarz z Grodziska Wielkopolskiego. Poświęcona została 26 sierpnia 1928 roku przez księdza Stefana Kruszkę – proboszcza parafii pw. Świętej

Jadwigi, przy tłumnym udziale lokalnej społeczności oraz rodziny fundatora. Figura przetrwała okupację hitlerowską, a po wojnie regularnie była odnawiana przez właścicieli. Przez pewien czas stała jednocześnie z figurą Matki Bożej, następnie została rozebrana z uwagi na gruntowny remont domu.

Zdjęcie z poświęcenia pierwszej kapliczki

Zdjęcie przedstawiające dwie kapliczki

Krzyż

Krzyż znajduje się na posesji należącej do Państwa Jokś. Historia krzyży w tym miejscu sięga, co najmniej początku XX wieku. Pierwszy stał na podwórzu, nieznana jest intencja jego ufundowania ani fundatorzy. Ze względu na zły stan został rozebrany. Następny postawiony został w 1937 roku już przy drodze. Poświęcili go ksiądz Stefan Kruszką i ksiądz Feliks Brysiewicz z parafii pw. Św. Jadwigi w Grodzisku Wielkopolskim, wraz z udziałem rodziny fundatora Władysława Joksia i lokalnej społeczności. Krzyż wykonany został z drewna dębowego. Podczas okupacji hitlerowskiej w obawie przed zniszczeniem, rozebrany i ukryty w stodole gospodarza.

Po zakończeniu II wojny światowej powrócił na swoje miejsce. W latach 70-tych wymieniony na nowy, tym razem do jego budowy użyto drewna akacjowego, pochodzącego z lasu spod Grąblewa. Inicjatorem i fundatorem był tym razem potomek Władysława – również Władysław Jokś, a pomocą służyli mu: miejscowy leśniczy Hieronim Piosik oraz sąsiedzi: Władysław Domagała, Bronisław

Kaczmarek i Stanisław Smoląg. Krzyż przeszedł renowację w 2024 roku, pozostawiono metalową chorągiewkę z datą 1937, kartusz z napisem INRI oraz pasyjkę i zadaszenie nad nią. Zachowały się zdjęcia z poświęcenia krzyża z 1937 roku, uwagę zwracają ówczesne zabudowania.

Zdjęcie z poświęcenia krzyża

Kapliczka wnękowa Matki Bożej

We wnętrzu domu jednorodzinnego w Grąblewie znajduje się niewielka figura Matki Bożej. Figura ta znajdowała się w starym domu od wielu lat. Obecny budynek stoi od lat 80-tych i podczas jego budowy właściciele zdecydowali na jej pozostawienie.

Kąkolewo

Kapliczka z figurą Matki Bożej

Kąkolewo to duża wieś, położona w zachodniej części gminy Grodzisk Wielkopolski, w odległości 9 km od miasta. Przy placu w centralnej części wsi stoi kapliczka z figurką Matki Bożej. Murowana, zbudowana w formie schodkowej, wyglądem przypomina podobne obiekty budowane przed II wojną światową. Data jej powstania to 1945 rok, co zresztą upamiętnia niewielka tabliczka wmurowana z przodu. Umieszczono na niej także napis: „Z wdzięczności za przywróconą wolność”. Figura umieszczona jest w malutkiej wnęcie, oszklona z trzech stron. Światło trafia do środka przez niewielkie okienka. Pomalowana na niebiesko, z białymi elementami. Zadaszenie jest brązowe, umieszczono na jego szczycie niewielki krucyfiks. Niestety, upływ czasu spowodował, że pytani przeze mnie mieszkańcy wsi nie znali budowniczych kapliczki, inicjatorów jej budowy. Należy domniemywać, że lokalna społeczność po zakończeniu wojny była zainteresowana jej postawieniem: zmęczona wojną, doświadczona jej negatywnymi skutkami, w wierze chrześcijańskiej szukała otuchy i pocieszenia.

Figura Jezusa Chrystusa

We wsi na prywatnej posesji znajduje się niewielka figura Jezusa Chrystusa. Wstawiona do szklanej gabloty, otoczona jest przez bujną roślinność. Jej właścicielka mówi, że wiosną, gdy rośliny zakwitną całość wygląda pięknie. Umieszczona jest tam od 1998 roku.

Krzyż misyjny przy kościele pw. Niepokalanego Serca Maryi

Przy kościele parafialnym pod wezwaniem Niepokalanego Serca Maryi, przedstawiona została scena ukrzyżowania i śmierci Jezusa Chrystusa. Pod krzyżem ustawione są figury, Matki Bożej oraz św. Jana Ewangelisty. Obecny krzyż poświęcony został 19 listopada 2017 roku. Tabliczki zamontowane na nim upamiętniają misje parafialne prowadzone przez ojców Franciszkanów, które odbyły się w Kąkolewskiej parafii: 22 – 29 marca 1998 roku oraz 30 maja – 04 czerwca 2015 roku.

Krzyż cmentarny

W centralnym miejscu cmentarza w Kąkolewie stoi krzyż. Obecny postawiony został w 1982 roku, co potwierdza wyryta data. Znajduje się na nim duża pasja.

Kobylniki

Figura Matki Bożej

Kapliczka położona jest przy głównej drodze w kierunku Gnina. Znajduje się w niej mała figurka Matki Bożej. Konstrukcja jest w formie słupa z dwustopniową podstawą, a figura jest umieszczona w oszklonej gablocie. Na górze jest zadaszenie wykonane z metalu oraz metalowy krzyż. Za kapliczką rośnie bujny krzak bzu.

Krzyż przydrożny

Przy drodze po prawej stronie w kierunku Gnina stoi metalowy krzyż. Na podstawie mapy z 1892 roku wynika, że historia tego miejsca sięga ponad stu lat. Jest on zespawany z dwóch teowników, od spodu przymocowany jest do betonowego słupa. Przy nim włożona jest stara pasyjka, prawdopodobnie pochodząca z poprzedniego krzyża. Pasyjka wisząca na krzyżu zamocowana jest na kawałku blachy w kształcie serca, osłonięta jest metalowym daszkiem.

Kurowo

Krzyż przydrożny

Historia powstania tego krzyża sięga 1901 roku. Ufundowali i ustawili go w tym miejscu Pelagia i Walenty Zeidler. Podczas okupacji hitlerowskiej był przechowywany w pomieszczeniach gospodarczych należących do rodziny. Postarała się o to Pelagia,

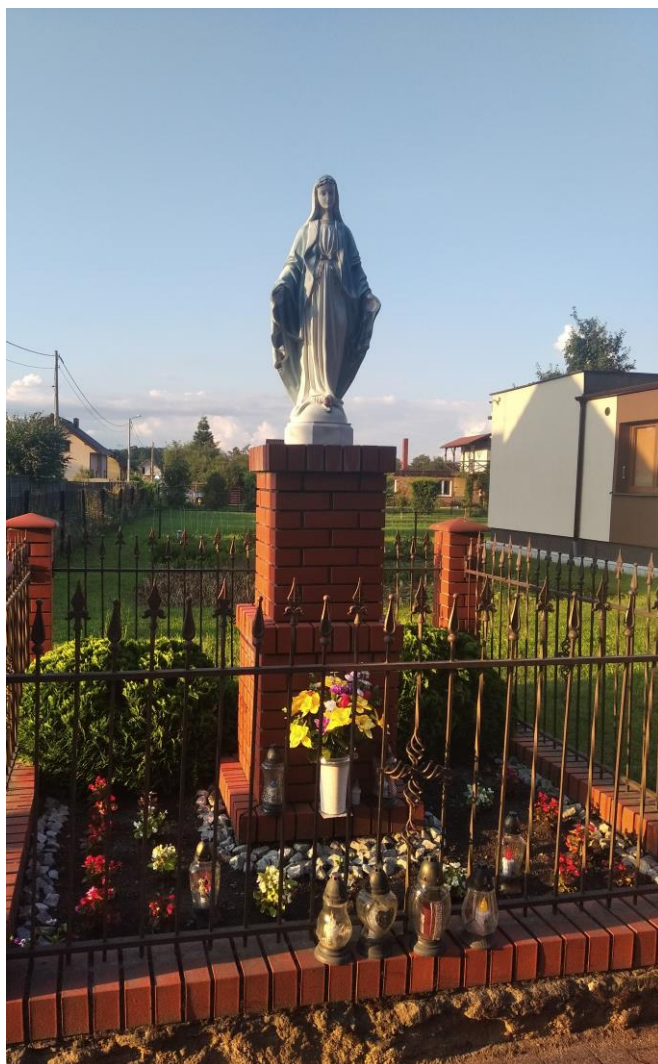

ponieważ Walenty zmarł w 1920 roku. Po zakończeniu II wojny światowej powrócił na swoje miejsce z inicjatywy ich dzieci: Joanny, Zofii i Władysława. Przez wiele lat stał nienaruszony, aż do marca 2007 roku kiedy nawiedziła okolicę silna wichura. Doprowadziła do złamania krzyża. Był on już wtedy stary i spróchniały. Pan Walenty Zeidler, wnuk Pelagii i Walentego zdecydował o postawieniu nowego z drzewa, które także zostało powalone podczas tej wichury. Krzyż poświęcono w Wielką Sobotę tego samego roku. Warto dodać, że pasyjka i chorągiewka pochodzą jeszcze z pierwszego

krzyża. Znajduje się przy głównej drodze prowadzącej do Opalenicy, otoczony starym metalowym płotkiem. Krzyż jest dodatkowo wzmocniony od spodu betonowym szczudłem.

Figura Matki Bożej

Z relacji właściciela posesji Pana Bernarda Perza wynika, że jest już to trzecia figura w tym miejscu. Pierwszą postawił dziadek w/w Marcin Perz. Nie wiadomo dokładnie, w którym to było roku, nieznana jest również przyczyna jej ufundowania. Drugą, postawioną prawdopodobnie zaraz po zakończeniu II wojny światowej wybudował ojciec Pana Bernarda. Pomagały mu inne osoby między innymi Pan Franciszek Nowak. Zachowały się jej zdjęcia, załączone pod artykułem. Jej konstrukcja była nietypowa, charakterystyczny był długi słup zielonego koloru. Wraz z upływem czasu konstrukcja niszczała. Pan Bernard postanowił postawić nową, mając za intencję poprawę zdrowia córki. Stopniowo zbierał materiały potrzebne do budowy, figurę zostawił, a ostatecznie wymurował ją w 2014 roku. Poświęcenia dokonał ksiądz Władysław Łapawa, ówczesny proboszcz parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Grodzisku Wielkopolskim.

Lasówki

Krzyż

Krzyż znajduje się w centrum wsi naprzeciwko bloków mieszkalnych. Postawiony został stosunkowo niedawno, bo w 2005 roku. Powstał on z inicjatywy mieszkańców, a został sfinansowany z funduszu sołeckiego. Poświęcono go w dniu 18 maja 2005 roku przez ówczesnego proboszcza Parafii pod wezwaniem Świętej Jadwigi w Grodzisku Wielkopolskim księdza Jacka Markowskiego, który bardzo wspierał lokalną społeczność, by takie miejsce wieś posiadała. Krzyż położony jest przy drzewach, teren przed nim posypany jest drobnym kamyszkami. Na uwagę zwraca duża, biała pasyjka, która wyróżnia krzyż spośród innych w okolicy. Mieszkańcy dbają i odwiedzają to miejsce, o czym świadczy porządek dookoła oraz poustawiane kwiaty i znicze.

Młyniewo

Kapliczka z figurą Matki Bożej

W miejscu tym już od dawnych czasów stał krzyż. Po jego położeniu, można wnioskować, że był znakiem granicznym wsi i drogowskazem. Podzielił on losy innych symboli religijnych i został usunięty przez okupantów podczas II wojny światowej. Po jej

zakończeniu w 1948 roku mieszkańcy wsi zdecydowali o wybudowaniu w tym miejscu kapliczki. Nieznane są już nazwiska budowniczych i inicjatorów budowy.

Kapliczka ma formę schodkową, trójstopniową. Górny poziom jest koloru niebieskiego, środkowy oraz dolny są pomalowane na szaro. Po bokach we wnękach umieszczone są płaskorzeźby: serc oraz krzyży równoramiennych.

W górnej części w centralnym miejscu stoi niewielka figurka Matki Bożej Różańcowej. Jest to oryginalna figura, stojąca tam od początku jej istnienia. Wnęka jest oszklona z trzech stron, dostęp do niej jest z prawej strony.

Filarki od niej są popękane. Osiadł już na niej delikatny mech, w niektórych miejscach schodzi farba. Z przodu umieszczony został napis: „Matko Niepokalana króluj nam 1948”. Otoczona jest metalowym płotkiem, wyłożona jest kostka brukowa. Stoją przy niej kwiaty i znicze. Na górze umieszczony jest niewielki krzyż.

Ptaszkowo

Figura Matki Bożej

Figura znajduje się przy głównej drodze wsi (droga krajowa nr 32) na łączeniu z boczną prowadzącą do Lulina. Przez wiele lat stała w tym miejscu figura Św. Jana Nepomucena, usunięta przez okupantów hitlerowskich podczas II wojny światowej. Po zakończeniu wojny nie została odbudowana. W 1998 roku parafia katolicka w Ptaszkowie obchodziła 700 lecie istnienia. Przy okazji tego jubileuszu postanowiono także przywrócić figurę na miejsce. Zdecydowano, że będzie to figura Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. W celu uproszczenia wszelkich formalności prawnych, miała stanąć na terenie należącym do Pana Stanisława Szpota. Prace budowlane rozpoczęto na początku marca 1998 roku, wykonała je firma „Solfater” z Grodziska Wielkopolskiego. Tabliczkę umieszczoną na cokole wykonał Pan Roman Czeski z Mosiny, widnieje na

niej napis: „Niepokalane Serce Maryi, módl się za nami! Rok Jubileuszowy 1298 – 1998”. Na niebieskiej kolumnie znajduje się wystylizowany w żółtym kolorze napis: „Maria”.

W podstawie schowano dokument upamiętniający m.in. obchodzony wtedy jubileusz istnienia parafii, fundatorów, budowniczych i rok jej postawienia. Figurę umieszczono na cokole 4 kwietnia 1998 roku, a prace zakończono w dniu 10 kwietnia 1998 roku. Pomalowano kolumnę i uporządkowano plac wokół figury. Jej poświęcenie nastąpiło następnego dnia tj. 11 kwietnia 1998 roku w Wielką Sobotę. Całkowity koszt wyniósł 5.500 złotych.

Krzyż przydrożny

Krzyż ten znajduje się naprzeciwko Wiejskiego Centrum Sportu i Rekreacji w Ptaszkowie, przy drodze w kierunku Snowidowa. Jest on w tym miejscu od 2008 roku. Pierwotnie krzyż był umieszczony po drugiej strony ulicy, blisko wejścia na stadion. Stał on na skrzyżowaniu dróg i prawdopodobnie spełniał rolę drogowskazu. Liczył sobie ponad 100 lat, potwierdza to mapa okolicy z 1911 roku. Z biegiem czasu niszczał, a 14 kwietnia 1992 roku z powodu gwałtownej burzy, której towarzyszyły opady deszczu i silny wiatr przewrócił się. Zniszczeniu uległa pasyjka, wykonana z cynku. Następnego dnia usunięto go, a drewno zostało spalone. W zastępstwie ustawiono żelazny

krzyż, który umieszczony był na wieży kościoła, w późniejszym czasie zdjęty z niej, stał przy kościele. Wymiany dokonali mieszkańcy wsi: Marian Bartkowiak, Tadeusz Szczeszek, Tadeusz Nolka i Stanisław Jezierski. Stał tam do czasu budowy wspomnianego Centrum, kiedy został usunięty. Postanowiono ufundować i postawić nowy dębowy krzyż w obecnej lokalizacji. Metalowy krzyż przeniesiony został na cmentarz do Snowidowa.

Krzyż przydrożny

Historia tego miejsca sięga 1918 roku, wówczas postawiono tutaj drewniany, dębowy krzyż. Jego fundatorami byli Józef i Rozalia Musiał. W dawnych czasach na tą część Ptaszkowa mówiono Nowiny. Podczas II wojny światowej usunęli go hitlerowcy, przeniesiony został wówczas na cmentarz w Ptaszkowie. Zdjętą pasyjkę, zniszczyli żołnierze niemieccy, którzy urządzili sobie zabawę, strzelając do niej. Udało się ją jednak ocalić. Po zakończeniu wojny, krzyż powrócił na dawne miejsce, pasyjkę położono przy nim na pamiątkę. W 1985 lub 1986 roku zniszczony upływem lat, został wymieniony na obecny metalowy.

Dokonali tego Panowie: Marian Bartkowiak (właściciel krzyża), Marcelli Bartkowiak, Jan Nolka oraz Edmund Nolka. Początkowo ogrodzony był drewnianym płotem. Po wybudowaniu ścieżki rowerowej z Grodziska Wlkp. do Ptaszkowa, krzyż nieco przesunięto, zlikwidowano ogrodzenie, postawiono klomb i wyłożono kostkę brukową.

Figura Jezusa Chrystusa

Niewielka figura umieszczona jest we wnęce domu należącego do Państwa Wróbel. Jej historia sięga 1931 roku i powstała z inicjatywy babci obecnej właścicielki. Figura przetrwała okupację hitlerowską, a w latach 70-tych podczas budowy nowego domu, znalazła swoje obecne miejsce. Na terenie gminy Grodzisk jest ona unikatowa, bowiem wśród figur wnękowych jest jedyną, która przedstawia Jezusa Chrystusa. Właściciele dbają o nią, w razie potrzeby wymieniają kwiaty, figura była też malowana.

Figura Matki Bożej

Kolejną figurą wnękową, jaka znajduje w Ptaszkowie jest figura Matki Bożej. Powstała w latach 70-tych XX wieku z inicjatywy dziadków obecnej właścicielki Państwa Marianny i Franciszka Kubali. Miało to miejsce podczas budowy domu. Właścicielka nie zna intencji ani powodu jej ustawienia. Niewielka figura umieszczona jest we wnęce w ścianie od strony ulicy. Przed figurą stoi niewielki wazon z kwiatami.

Krzyż misyjny

Ptaszkowska parafia pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła także posiada swój krzyż misyjny. Stoi on przy ścianie kościoła, po prawej stronie od głównego wejścia. Pierwsza misja parafialna po zakończeniu II wojny światowej odbyła się w 1947 roku, którą prowadzili ojcowie Oblaci: Skibniewski i Duch w dniach od 07 do 14 lipca. Zgodnie z tradycją został wówczas ustawiony krzyż. Pierwszą widniejącą na tabliczce jest misja z 1970 roku. W tym czasie od 21 do 28 czerwca Ptaszkowo odwiedzili księża Chrystusowcy: ks. Alojzy Dudek i ks. Władysław Cebula. We wrześniu 1978 roku wstawiono podstawę pod krzyż, prawdopodobnie w celu jego wzmocnienia, pracę wykonał Pan Henryk Adamczewski z Grodziska Wielkopolskiego.

W 1998 roku zdecydowano o wymianie krzyża na nowy. Drewno potrzebne na jego budowę przekazał Pan Józef Nowak. Ponowne ustawienie krzyża zaplanowano na koniec misji, jakie odbywały się w parafii od 21 do 28 czerwca

1998 roku. Prowadzili je księża Filipini. Krzyż wykonał Pan Sławomir Jokś i stoi on do dzisiaj przy kościele. Posiada szerszą drewnianą podstawę od dołu. Na poprzecznej belce wyryto napis: „Ratuj duszę swoją”.

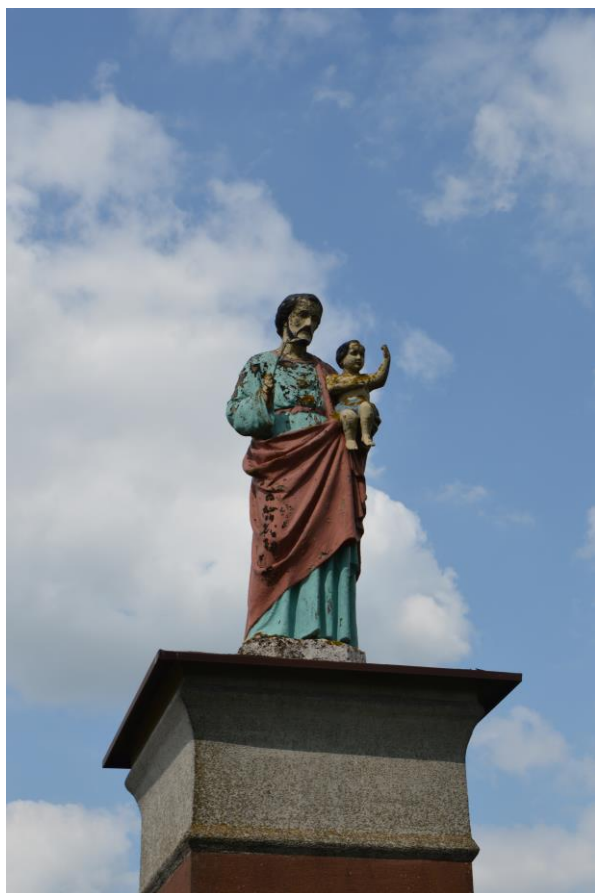
Krzyż cmentarny

Krzyż na cmentarzu w Ptaszkowie znajduje się w centralnym miejscu pod rosnącymi tu dwiema starymi lipami. Zbiegają się tu alejki tej niewielkiej nekropolii. Podczas II wojny światowej przeniesiono tutaj krzyż stojący przed Ptaszkowem, na tzw. Nowinach. Po zakończeniu działań wojennych postawiono nowy dębowy. Usunięto go w październiku 1983 roku, w tym czasie był już bardzo zniszczony. Zastąpiono go wówczas nowym metalowym, wykonanym przez Pana Henryka Adamczewskiego. Poświęcony został 01 listopada tego samego roku. Stoi on do dzisiaj, regularnie odnawiany. Jest zrobiony z wąskich profili, zarówno pozioma jak i pionowa belka zakończone są ozdobnymi elementami. Zamontowano na nim niewielką pasyjkę, która jest zasłonięta przez liście drzew.

Figura Św. Józefa

Umieszczenie figury wśród pól, poprzecinanych polnymi drogami sugerowałoby, że jesteśmy w Borzysławiu. Jest to jednak wieś Ptaszkowo. Figura stoi cofnięta od linii przydrożnych drzew, na pierwszy rzut oka robi wrażenie swą wielkością. Nasuwa się w tym momencie sugestia, że ufundował ją majętny miejscowy gospodarz. Tym fundatorem był Józef Kandulski, który postawił ją w 1915 roku. Chciał w ten sposób uhonorować swojego patrona Świętego Józefa. Przetrwała wojenną zawieruchę, ukryta w gospodarstwie, a w 1947 roku powróciła na swoje miejsce. Upamiętnia to tabliczka zamieszczona na postumencie. Widnieje na

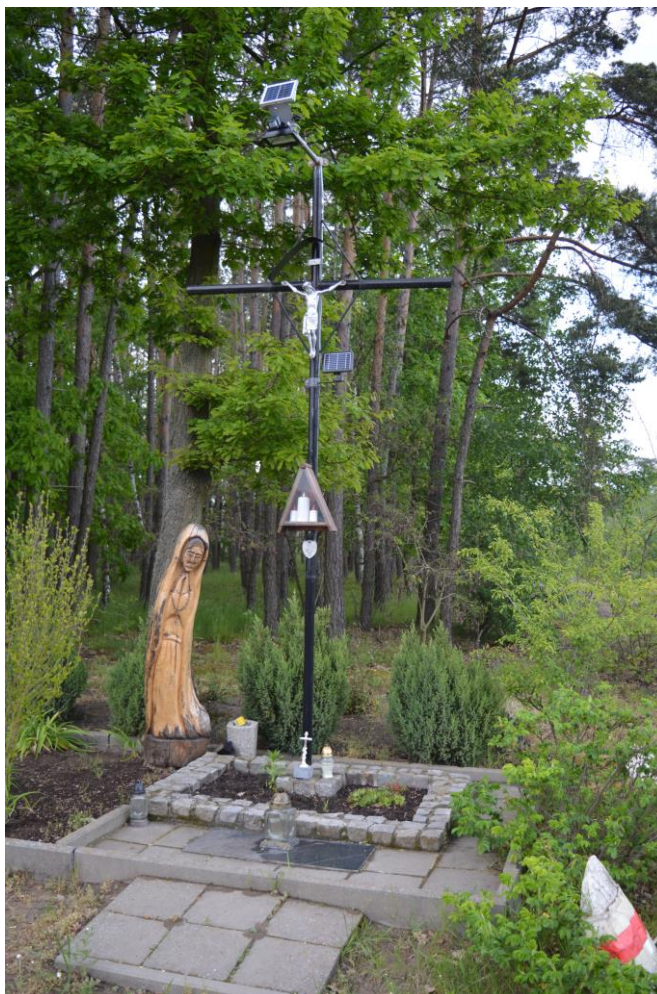
niej także fragment litanii: „Św. Józefie módl się za nami”. Jak już wspomniałem zwraca uwagę jej rozmiar: duży postument w formie graniastosłupa, którego spód ma formę schodkową. Na górze stoi duża figura przedstawiająca Świętego Józefa, trzymającego w lewej ręce Dzieciątka Jezus. W prawej Święty trzyma lilie. Ubrany jest w błękitno – czerwone szaty. Aktualnie figura wymaga remontu, warunki atmosferyczne niestety jej nie oszczędzają. Jest ona warta uwagi, ze względu na jej obecność w tym miejscu od ponad 100 lat.

Rojewo

Krzyż przydrożny

Rojewo jest niewielką wsią, położoną na polanie pośród lasu w zachodniej części gminy Grodzisk Wielkopolski. Zabudowa jest porozrzucana wśród pól, panuje tu cisza i spokój. Przy wjeździe do wsi na skrzyżowaniu stoi metalowy krzyż. Pierwszy był drewniany i zbudowany został w 1927 albo w 1928 roku. Jego budowniczymi byli Panowie Kazimierz Maćkowiak i Marcin Kaczmarek. Z informacji posiadanych przez moją rozmówczynię wynika, że Niemcy nie usunęli go w czasie II wojny światowej. Zniszczony upływem czasu został zastąpiony między 1985-1987

metalowym krzyżem, który stoi do dzisiaj. Obszar dookoła krzyża wyłożony jest kostkami betonowymi, kilka lat temu ustawiono drewnianą rzeźbę Matki Bożej oraz zamontowano oświetlenie z panelem słonecznym. Dookoła zasadzono różnorodną roślinność. Pomimo urozmaicenia, miejsce to wygląda skromnie, komponuje się z lasem rosnącym obok.

Słocin

Kapliczka z figurą Matki Bożej

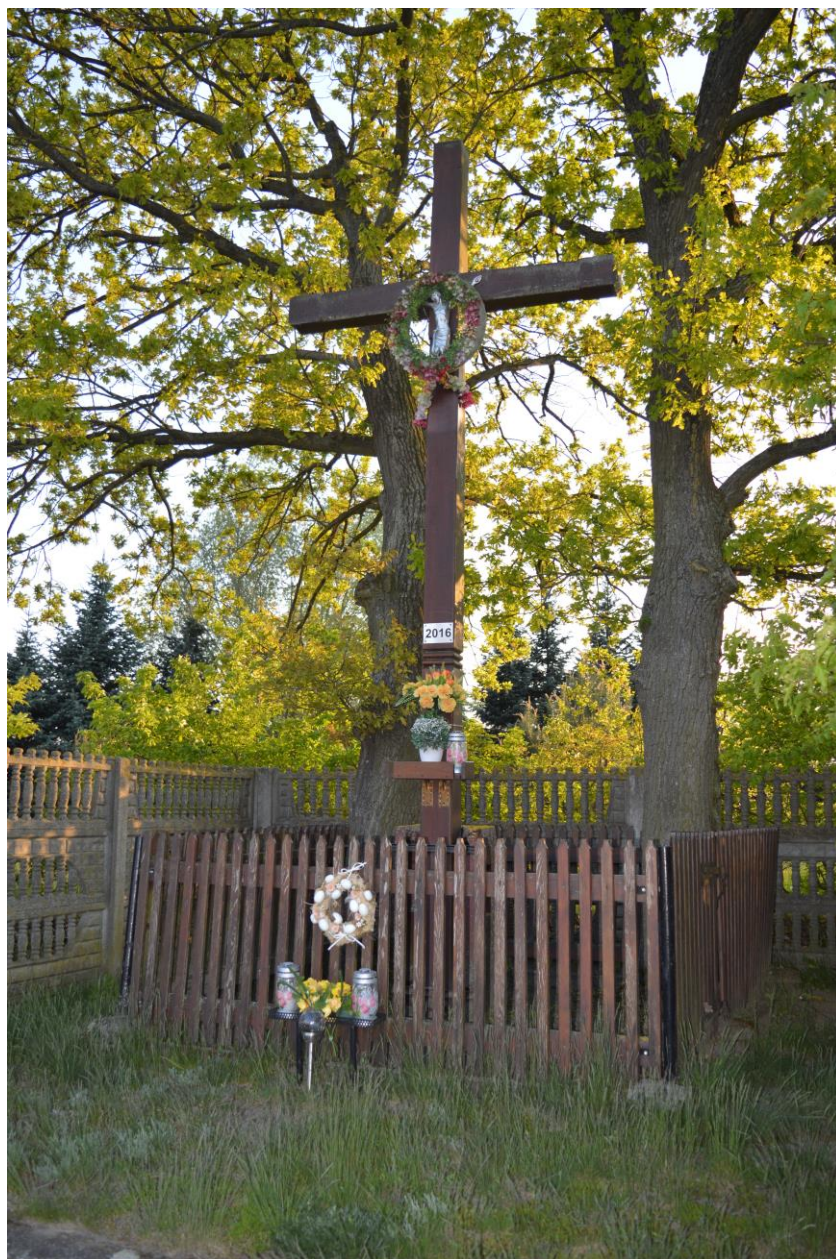
Jest to stara kapliczka, której historia sięga około 100 lat. Ufundowali ją Państwo Michalscy, którzy byli jej pierwszymi właścicielami. Jakie były przyczyny i intencje wybudowania kapliczki niestety nie wiadomo. Nie ma pewności, co do jej wojennych losów, należy przypuszczać, że figura

została ukryta przez mieszkańców, a reszta rozebrana. Powróciła na swoje miejsce po zakończeniu II wojny światowej. W latach 60-tych właścicielami posesji zostali Państwo Brus, którzy przejęli opiekę nad kapliczką. Do czasu wybudowania dużej kaplicy w Słocinie, to tutaj odbywały się wszelkie nabożeństwa. Kapliczka ma konstrukcję słupową, w górnej części znajduje się wnęka, oszklona po bokach, do której wstawiona jest figura Matki Bożej. Dostęp do niej możliwy jest z przodu. Na daszku znajduje się krucyfik. Obecnie zajmuje się nią Pani Halina Brus.

Krzyż przydrożny

Znajduje się on na początku wsi przy głównej drodze. Niegdyś stał on na rozdrożu dróg, być może pełnił rolę drogowaskazu. Aktualnie położony jest we wnęce betonowego ogrodzenia, na lekkim wzniesieniu. Jest kolejnym krzyżem na naszym terenie, którego historia sięga ponad 100 lat. Nieznane są nazwiska fundatorów ani powód jego postawienia. Podczas drugiej wojny światowej, z obawy przed zniszczeniem przez okupanta hitlerowskiego, przechowywany był w stodole Państwa Bartkowiak ze Słocina. Po zakończeniu działań wojennych, powrócił na swoje miejsce. Przez lata wymieniany był dwukrotnie, pierwszy raz w latach 80-tych, drugi w 2016 roku. Upamiętnia to tabliczka umieszczona na krzyżu.

Krzyż z lasu

Za główną ulicą Słocina, pod lasem w malowniczym położeniu stoi krzyż. Historia tego miejsca sięga ponad 100 lat, co potwierdzają stare mapy. Podczas II wojny światowej krzyż został usunięty przez hitlerowców i wyrzucony do lasu. Tam po wielu latach znalazł go leśniczy Pan Piosik. Postanowił, że w związku z przejściem na emeryturę ufunduje nowy krzyż. Stał mniej więcej w tym samym miejscu gdzie był poprzedni. Poświęcony został 03 maja 2002 roku, a informuje nas o tym tabliczka umieszczona z tyłu krzyża. Obecnie miejscem tym opiekuje się Pan Marian Kalemba. Z jego inicjatywy kilka lat temu został odnowiony, pomalowany. Postawione zostało ogrodzenie.

Snowidowo

Kapliczka z figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus

W kapliczce umieszczona jest wysoka figura Matki Bożej trzymającej na rękach Dzieciątko Jezus. Ufundowali ją w dniu 16 maja 1907 roku Państwo Jan i Marianna Napierała. Upamiętnia to umieszczona na niej tablica. Tutejsi mieszkańcy opowiadają, że jej powstanie ma związek z narodzinami zdrowego dziecka fundatorów, których poprzednie dzieci zmarły zaraz po urodzeniu. Było to siódme dziecko. Kaplica jest duża, obrosnięta bluszczem.

Krzyż przydrożny

Krzyż stoi na skrzyżowaniu głównych ulic we wsi. Jest on bardzo stary, prawdopodobnie postawiona na początku XX wieku. Niestety, nieznane są nazwiska fundatorów ani jej budowniczych. Po wybuchu II wojny światowej mieszkańcy wsi w celu uratowania jej przed zniszczeniem przez okupantów hitlerowskich przewrócili ją i zakopali. Podczas jej ukrycia została uszkodzona. Doszło do pęknięcia kolumny w połowie długości. Z tego powodu jest ona zgięta i taką pozostała. Po zakończeniu wojny powróciła na swoje miejsce, niezmieniona. Pozostawiono ją w takim stanie dla upamiętnienia tych wydarzeń.

Kapliczka z figurą Matki Bożej

Kapliczka z figurą Matki Bożej znajduje się na ścianie domu byłego sołtysa wsi Pana Józefa Bresza. Jej powstanie datowane jest na czas budowy domu, są to lata 60-te. Umieszczona jest w niewielkiej wnęcie od strony ulicy.

Kapliczka z figurą Matki Bożej

Umieszczona jest na ścianie budynku należącego do Pana Franciszka Adamczaka. Mój rozmówca opowiedział mi, że swój początek wiąże z istnieniem niewielkiego ołtarzyka, urządzonego przez jego babcię. Stał on w starym domu. Podczas budowy nowego w 1974 roku ojciec Pana Franciszka, Pan Waław wraz z żoną postanowili o umieszczeniu figury Matki Bożej w obecnym miejscu. Było to podziękowanie za przeżycie II wojny światowej, przetrwanie trudnych życiowych momentów oraz życia w wierze chrześcijańskiej. Figura jest zabezpieczona przed warunkami atmosferycznymi oszkleniem.

Krzyż z cmentarza

Stoi on na starym ewangelickim cmentarzu położonym przed głównymi zabudowaniami wsi. Krzyż ten początkowo umieszczony był na wieży kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Ptaszkowie, został zdjęty w 1969 roku. W późniejszym czasie stał na terenie parafii przy salce katechetycznej. W kwietniu 1992 roku po wichurze jaka nawiedziła okolicę postawiony został przy stadionie w Ptaszkowie w miejsce zniszczonego, drewnianego krzyża. W 2008 roku przeniesiono go na cmentarz w Snowidowie i stoi tu do dnia dzisiejszego. Krzyż jest metalowy, wyróżnia się ozdobnymi elementami.

Sworzycze

Krzyż w centrum wsi

W Sworzycach w centrum wsi znajduje się krzyż, którego historia sięga czasów dwudziestolecia międzywojennego. Podczas okupacji hitlerowskiej został usunięty, a figurę przechowywano u jednego z mieszkańców wsi. Wyróżnia się na tle innych krzyży z naszego terenu. Posiada on dwuspadowe zadaszenie, a pomiędzy pasyjką jest drabina oraz dwie włócznie – symbole Męki Pańskiej. Figura jest wykonana z cynku. Nad nią zamocowany jest kartusz z napisem INRI, na szczycie umieszczono wykonaną z blachy chorągiewkę z datą 1945. Dodatkowo w niższej części krzyża znajduje się niewielka drewniana kapliczka z wizerunkiem Matki Bożej z Częstochowy. W 2024 roku wymieniono krzyż na nowy, zachowując dotychczasowy wygląd. Nazwiska fundatorów umieszczono na niewielkiej tabliczce. Otoczenie jest czyste, dbają o to mieszkańcy wsi.

Krzyż przydrożny

Na polnej drodze w kierunku Bukowca stoi drewniany krzyż. Postawiono go 26 maja 1945 roku. Ma niewielką pasyjkę, osłoniętą blaszanym daszkiem, wyżej tabliczka z napisem INRI. Na szczycie zamocowano blaszaną chorągiewkę, która zawiera chrześcijańskie symbole, napis Ludu mój, ludu oraz rok postawienia 1945. Miejsce jest zadbane, otoczone niskim płotem i wyłożone kostką brukową.

Kapliczka z Figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus

Postawiona została przed II wojną światową. W jej trakcie została zniszczona, a w 1946 roku została odbudowana. Do dnia dzisiejszego jest regularnie odnawiana przez właścicieli. Kapliczka jest dwustopniowa, w najważniejszej części stoi duża figura Matki Bożej z Dzieciątkiem. Oszklona jest z trzech stron, dodatkowo ma zamontowane oświetlenie. Zadaszona jest blaszanym daszkiem z niewielkim krzyżem na szczycie. W dolnej części we wnęce umieszczono niewielki obraz Matki Bożej z Częstochowy. Pod nią wyryty jest napis Zdrowaś Mario. Miejsce jest czyste i zadbane.

Woźniki

Krzyż przydrożny

Na skraju wsi w kierunku na Dakowy Mokre stoi po lewej stronie drewniany krzyż. W tym miejscu krzyż stał w okresie międzywojennym, powrócił na miejsce po zakończeniu II wojny światowej. W 1997 roku był zniszczony i wymagał wymiany. Obecny zbudowany jest z dębu, jego fundatorami byli Państwo Jan i Kazimiera Grzelak. Poświęcenie nastąpiło 10 maja 1997. Na krzyżu znajduje się duża pasyjka, ozdobiony jest kwiatami.

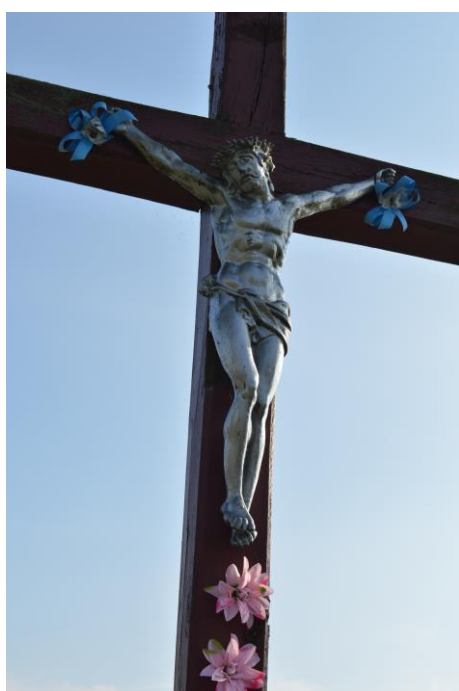

Figura Matki Bożej

Niedaleko, na łączeniu z drogą dojazdową do klasztoru, znajduje się figura Matki Bożej. Kiedy powstała, kto ją ufundował nie wiadomo. Jej historii nie znają ani Franciszkanie, ani mieszkańcy wsi. Stoi na niskim postumencie, wyrzeźbiona z białego kamienia wyróżnia się na tle roślinności.

Zdrój

Kapliczka z figurą Matki Bożej

Znajduje się na posesji należącej do Państwa Ciesielskich. Zgodnie z wiedzą obecnego właściciela wybudowana została zaraz po zakończeniu II wojny światowej. Nieznana jest intencja jej budowy, być może był to powrót członka rodziny z niewoli niemieckiej albo szczęśliwe ocalenie rodziny z wojennej zawieruchy. Kapliczka ma formę słupa z dwustopniową podstawą. Jeśli chodzi o konstrukcję składa się z trzech części: najniższej zbudowanej z betonowych kostek, druga środkowa oklejona płytkami i górna betonowa z oszkloną z trzech stron gablota, w której umieszczona jest figura. Na zadaszeniu umieszczony jest krzyż z niewielką pasyjką.

Figury św. Floriana przy remizach strażackich

Istotnym elementem dekoracyjnym i symbolicznym wielu remiz strażackich w Polsce, są figury św. Floriana. Na naszym terenie znajdziemy takie przy remizach w Borzysławiu i Grąblewie. Na ziemiach polskich kult tego żyjącego w III wieku rzymskiego legionisty, męczennika za wiarę chrześcijańską (miał zostać utopiony w nurtach rzeki Enns, gdy stanął w obronie prześladowanych chrześcijan) zaczął się upowszechniać już w XII wieku, kiedy to z inicjatywy księcia Kazimierza Sprawiedliwego sprowadzono relikwie świętego do Krakowa. Szczególnego rozgłosu nabrał jednak, gdy podczas pożaru podkrakowskiego Kleparza kolegiata św. Floriana ocalała, jako jedyna spośród otaczającej zabudowy. Uważany za zapewniającego ochronę przed pożarami, św. Florian został później patronem strażaków.

W obu przypadkach Florian został przedstawiony w tradycyjny sposób – w stroju legionisty, z charakterystycznymi dla siebie atrybutami: chorągwią i cebrzykiem z wodą. Figury stoją na murowanych słupach, dodatkowo osłonięte są szklanymi gablotami.

Figura św. Floriana przy remizie OSP w Grąblewie

Figura św. Floriana przy remizie OSP w Borzysławiu

Obiekty nieistniejące

Figura św. Jana Nepomucena

„W południowej stronie kościoła parafialnego, przy byłym murze miejskim, znajduje się pomnik z roku 1766, z wyobrażeniem św. Jana Nepomucena w piaskowcu. U podnóża cokołu przymocowane są dwie płaskorzeźby (reliefy), z kutego żelaza, z I połowy XVII wieku. Wyobrażone są sceny: stworzenie Ewy i M. B. z dzieciątkiem, z odpowiednimi wersetami w języku niemieckim. Całość odpowiada pracownikom niemieckim danej epoki.” Tak o figurze św. Jana Nepomucena z ówczesnej ulicy Zamkowej w Grodzisku pisał Hilary Majkowski w wydanej w 1938 roku w książce „Grodzisk Wielkopolski. Przeszłość – zabytki – ludzie”.

Święty Jan Nepomucen był męczennikiem, który został zrzucony z mostu w Pradze z polecenia króla Czech Wacława IV. Miało to miejsce 20 marca 1393 roku. Jego kult rozpowszechnili jezuici i trafił na ziemie polskie i niemieckie. Jest patronem jezuitów, Pragi, spowiedników, ofiar powodzi, mostów, chronił pola i zasiewy

przed powodzią, ale również i suszą. Dlatego figury Jana Nepomucena można spotkać jeszcze dzisiaj przy drogach w sąsiedztwie mostów, rzek, ale również na placach publicznych i kościelnych oraz na skrzyżowaniach dróg. Figury rozpowszechniły się na ziemiach polskich, w postaci barokowych rzeźb oraz ludowych w formie kapliczek przy brodach, mostach, na rozstajach dróg. Przedstawiany był w sutannie, z dużym krzyżem w ręku (nazywane są nepomukami).

Podczas II wojny światowej w 1940 roku okupanci hitlerowscy przystąpili do zorganizowanego niszczenia krzyży i figur na terenie Grodziska. W pamięci mieszkańców

miasta szczególnie zapisało się wydarzenie niszczenia figury św. Jana Nepomucena. Miejscowy Niemiec, chcąc udowodnić swoje poparcie dla nazistów był szczególnie zaciekle w jej niszczeniu. Miał on bowiem młotem odrąbywać nogi figury. Cały proces jej niszczenia zajął trochę czasu. Gdy to się udało jej kawałki wnosili z triumfem na Stary Rynek. Niedługo po tym wydarzeniu ów człowiek został wysłany na front wschodni, wsiadając na dworcu złorzeczył Polakom. Życzył sobie przy tym, że gdy wróci do domu nie chce tu widzieć żadnego Polaka. I do Grodziska wrócił, "ale w metalowej trumnie, z odstrzelonymi nogami".

Po zakończeniu II wojny światowej okazało się, że uratowała się głowa rzeźby. Pod koniec lat 90. umieszczona została z inicjatywy księdza Zygmunta Humerczyka, na kolumnie przed domem sióstr elżbietanek przy ul. 27 Stycznia. W 2019 roku odnaleziono i dostarczono do Muzeum Ziemi Grodziskiej żelazną płytę ze zniszczonego pomnika. Odwrócona służyła jako próg przy jednym z domów na „Berlinku”. Obecnie odrestaurowana stoi w siedzibie muzeum przy 27 Stycznia.

Warto dodać, że obecnie na terenie gminy Grodzisk Wielkopolski figura św. Jana Nepomucena znajduje się przy wejździe do klasztoru Franciszkanów w Woźnikach.

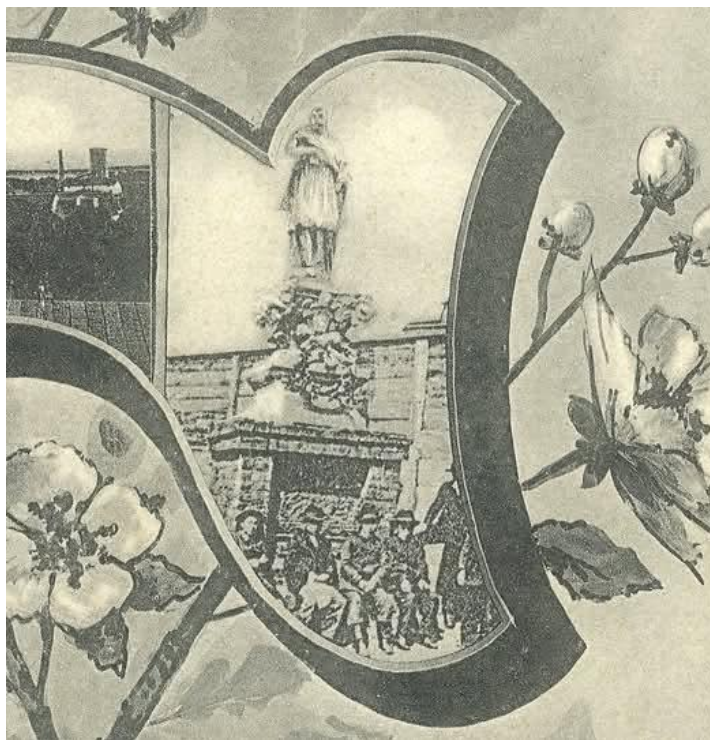

Figura na fragmencie pocztówki z przełomu XIX i XX wieku

Figura Serca Jezusowego na Starym Rynku

Figura została poświęcona 26 kwietnia 1938 roku przez ówczesnego proboszcza parafii pod wezwaniem Św. Jadwigi Stefana Kruszkę. Jej fundator, Pan Woltyński jednocześnie właściciel domu, chciał w ten sposób podziękować Boskiej opatrności za szczęśliwe ocalenie podczas upadku z górnego piętra. Miało to miejsce podczas prac budowlanych, podwyższano wówczas budynek o jedno piętro wyżej. Figura miała 1 metr wysokości, umieszczona była na szczycie budynku w specjalnie do tego celu dobudowanej wnęcie. Wnętka była dodatkowo ozdobiona sztukaterią. Obok figury zainstalowane zostało oświetlenie. Za wnęką znajdowały się drzwiczki, dzięki którym możliwy był dostęp do figury w przypadku prac porządkowych czy konserwatorskich. Żeby się do niej dostać, trzeba było wejść na dach domu.

Pan Henryk Ławniczak w czasie okupacji hitlerowskiej mieszkał z rodziną na Starym Rynku. Pamięta, że figura została zrzucana przez Niemców w nocy. Trzask towarzyszący jej upadkowi na chodnik był tak głośny, że zbudził całą okolicę. Miało to miejsce prawdopodobnie w 1940 roku – był to rok, kiedy hitlerowcy przystąpili do

niszczenia symboli religijnych w naszym mieście. Wynika z tego, że figura nie przetrwała zbyt długo, były to zaledwie dwa lata. Po zakończeniu II wojny światowej nie ustawiono w tym miejscu nowej figury, a dzisiaj nie ma również śladu po wnęcie.

Na zdjęciach z czasów okupacji widoczna jest pusta wnęka po figurze.

Pozostałe

Oprócz powyżej opisanych obiektów, na starej mapie Grodziska i okolic można dostrzec miejsca w których stały kiedyś krzyże, a w dniu dzisiejszym nie ma po nich śladu. W dawnych czasach krzyż stał przy polnej drodze prowadzącej z Ptaszkowa w kierunku Woźnik. Wiadomo, że podczas wichury w 2006 roku, zapomniany złamał się i po jakimś czasie znaleziono go w takim stanie. Miejsce to zostało posprzątane.

Krzyż stał także na polnej drodze ze Snowidowa do Woźnik. Na jego temat nic nie wiadomo, prawdopodobnie podzielił los wielu obiektów podczas II wojny światowej, gdy były usuwane przez okupanta.

W dawnych czasach krzyż stał także na skrócie do Grąblewa przy lesie (obecnie jest to przy ulicy Bukowskiej na skrzyżowaniu z drogą na Słocin). Krzyż stał także na Kobylnikach w drodze do jednego z gospodarstw.